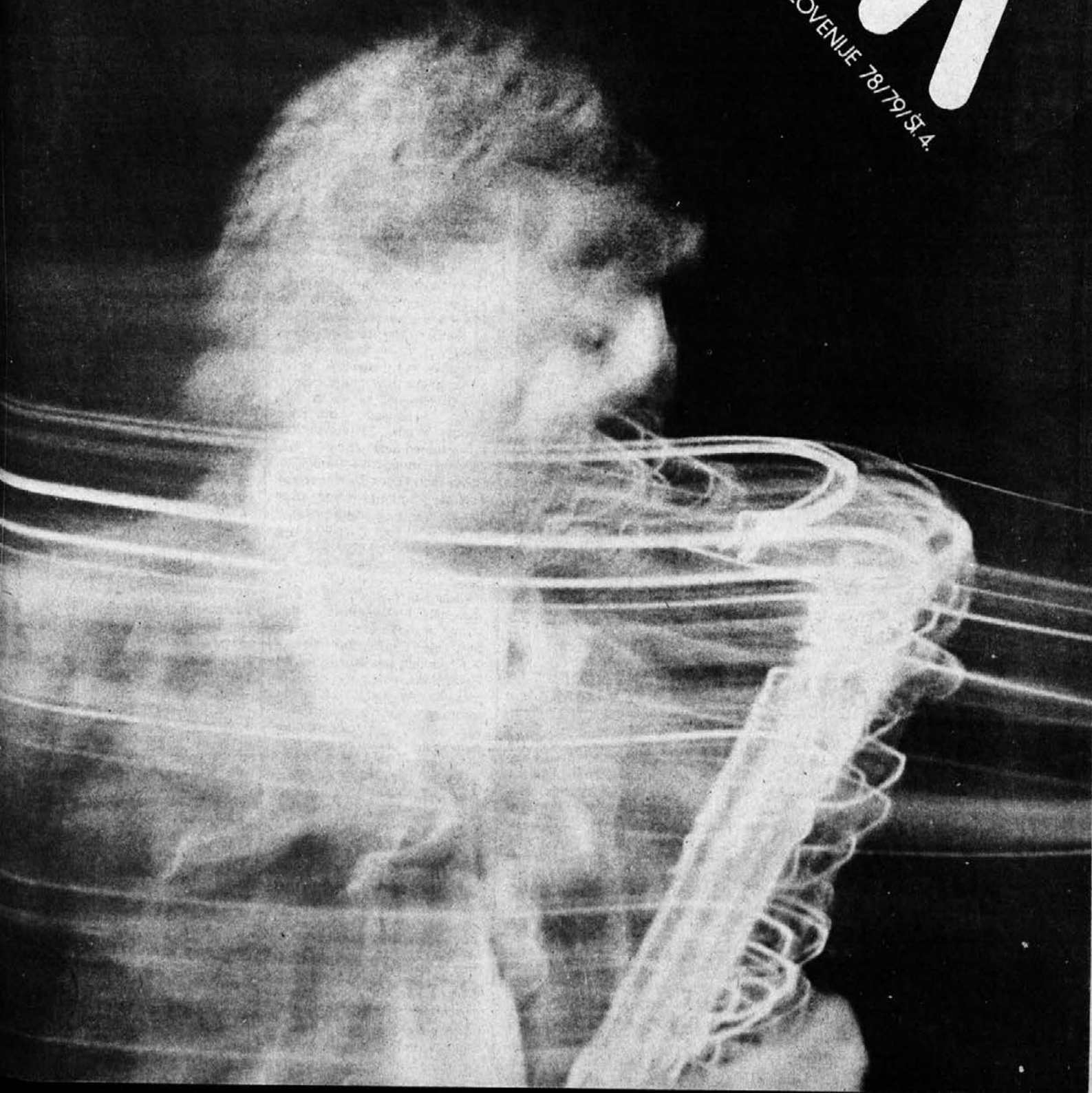

REVUJA GLASBENE MLADINE SLOVENIJE 78/79/80. A.

GM

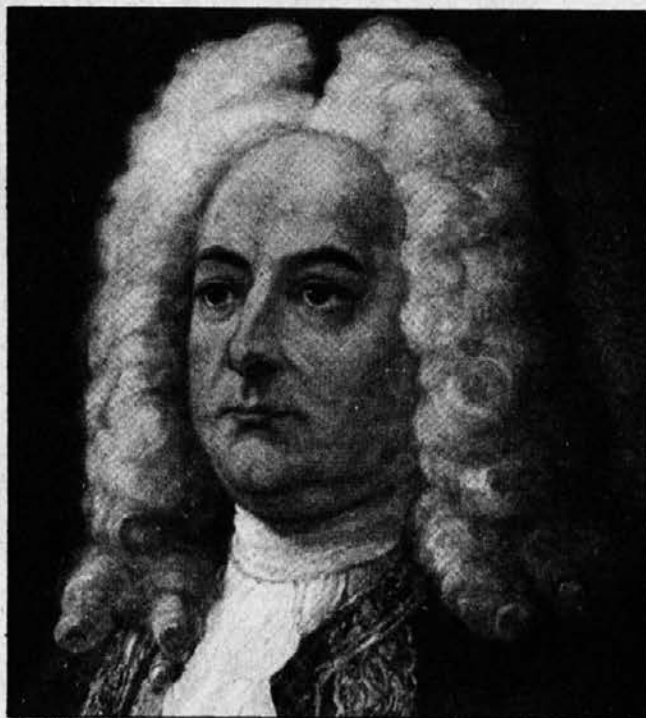

KURT PAHLEN

4

ZAKLADNICA GLASBENIH OBLIK

Knjiga Poslušam in razumem glasbo, iz katere v nadaljevanjih objavljamo poglavje o glasbenih oblikah, bo izšla v začetku marca. Izdala jo bo Glasbena mladina Slovenije, založila pa DDU Univerzum iz Ljubljane. V šesti številki naše revije bomo objavili naročilnico. Društva in aktivni GM bodo imeli pri nakupu poseben popust.

GEORG FRIEDRICH HAENDEL (1685–1759), eden najpomembnejših baročnih skladateljev oratorijev.

ORATORIJ, MAŠA, REKVIEM

Oratorij in opera sodita zgodovinsko tesno skupaj, saj imata isti vir. Tudi oratorij posreduje poslušalcu dramatično dogajanje, v njem nastopajo različne osebe — čeprav ne več v gledališki obliki, marveč kot izvajalci koncerta.

Prvi znani oratorij izvira iz leta 1600, torej iz rojstnih časov opere. To je danes skoraj pozabljeno delo „Rappresentazione dell'anima e del corpo“. V prvih oratorijih je šlo v glavnem za abstraktne koncepte. Lepoti, dobroti, ljubezni so postavili nasproti negativne lastnosti. Vsem je skupna nekakšna poučnost, ki hoče spraviti človeka na pravo pot. To ni nikakršna nova ideja tistega časa, prav tako kot tudi

opera idejno ni nova. Obe imata na sebi mnogo srednjeveškega, pogosto je religiozno gledališče njun skupni predhodnik. Pomislimo na misterije, kjer sta nastopala okarakterizirana smrt in hudič in se borila z Bogom ter njegovimi pomočniki za človeško dušo. Pomislimo na pasijon, scensko zgodbo življenja Jezusa in nekaterih svetnikov.

Kolikor bolj odsko učinkovitosti pa je opera postajala, toliko bolj se je umikal oratorij v cerkev in pozneje v koncertno dvorano. Opera je postajala vedno bolj posvetna, vedno bolj čutna; oratorij vedno bolj usmerjen v razmišljanje, poglobljanje vase, v religijo. Tako je postal bolj ep-

ski, veliki zbori odsevajo nalogo sprejetega nauka. Ker ni bilo več jasnega dogajanja, so pri dramatiških potekih uvedli vlogo pripovednika.

Tudi maša in rekviem sodita k oratoriju. V času klasične in romantike so se tu poskušali mnogi skladatelji. Cerkev je bila v tistih časih podporni steber glasbenega življenja. V srednjeveški polifoniji flamske in italijanske dobe je bila najmočnejša. Nato je na njeno mesto stopila palača, pozneje gledališče. Še v Mozartovih časih je bila cerkev kot krušni oče pomemben dejavnik, kot naročnik za dela in celo še kot — vsekakor manj — kot žarišče del in slogov.

INSTRUMENTALNE OBLIKE

Strbo vzeti, opera in oratorij nista povsem pravi „obliki“. Vendar pa se tudi v njima, kot smo videli, izraža oblikovalna volja skladatelja, in vsak posamezni del opere ali oratorija je lahko oblikovan po bolj ali manj trdni obliki. Bistven razloček med „številčno“ opero in „prekomponirano“ opero — kar lahko smiselno prenesemo tudi na oratorij — je v tem, da je prva oblikovana z mnogimi v sebi zaključenimi glasbenimi delci, druga pa je povezana v dolgih, tekočih linijah, ne da bi bilo čutiti posamezne odstavke. Vendar pojdimo zdaj na področje instrumentalne glasbe, ki kaže formalno mnogo manjše probleme in se ukvarja s čisto muzikalnimi strukturami, medtem ko se morata opera in oratorij ravnati po besedilu! Spet moramo na začetek postaviti pesemsko obliko, ki nikakor ne velja samo za petje.

Pesemska oblika je oblika sama v sebi. Pri tem ni treba misliti na Mendelssohnove „Pesmi brez besed“, saj je tudi pri številnih drugih skladateljih mnogo manjših del, najsi bo za klavir ali za solistično glasbilo s klavirsko spremljavo, ki so zgrajena po tej kar najbolj preprosti, najbolj jasni shemi: prva melodija, morda druga melodija in v glavnem ponovitev prve melodije. Torej A–B–A, tridelna oblika ali TRIDELNA PESEMSKA OBLIKA. Dela z le eno melodijo so redka; naravno morajo biti krajša. Pri Schumannu jih najdemo, da celo ena izmed najlepših klavirskih skladb — in ena izmed najbolj popolnih, kar jih poznam — „Sanjarjenje“ ima v osnovi le eno samo melodijo.

RONDO

Če pesemsko obliko razširimo, lahko nastane oblika rondoja. Možno pa so tudi drugačne

povečave. Rondo ima lahko dve melodiji: A–B–A–B–A, pri čemer seveda ni nujno, da je melodija A uporabljena vedno v enaki obliki, marveč jo je možno variirati, prav tako tudi melodijo B. Beseda „varirati“ pomeni „nalahno spremeniti“, vendar tako, da ostane prvotna oblika očitna. Spremembe pri tem niso vedno „lahke“ (kmalu bomo prišli do variacijske oblike, ko bomo o tem povedali kaj več).

Rondo je lahko zgrajen tudi iz več melodij, iz treh (A–B–A–C–A), iz štirih (A–B–A–C–A–D–A), pri čemer lahko morda tudi eno izmed ponovitev A izpustimo, da poslušalca preveč ne utrudimo. Zgledi za rondoje vsake vrste so predvsem v klasiki: v Haydnovih in Mozartovih simfonijah — da omenimo le najizrazitejše tipe tega žanra in dobe — so rondoji v zadnjem stavku posebno priljubljeni, tako je tudi v drugih večstavčnih klasičnih glasbenih delih: v sonatah, koncertih, kvartetih. Seveda ima to svoj vzrok: rondo je nekomplikirana glasbena oblika. Na začetku večstavnega dela so takratni skladatelji postavili relativno kompliciran stavek, ki ga poznamo kot „sonatni stavek“. Na konec pa, najsi bo kot tretji ali četrti stavek — sodi prej lažje, bolj veselo, neobteženo glasbeno delo, nekakšen happyend. Misel, naj poslušalec konča poslušanje s prijetnimi občutji, je obvladovala umetnost naslednjih dob. Na samo umetnost opere, za katero je bil happy–end skorajda pogoj; kakšna senzacija je bila, ko je Čajkovski v svoji zadnji, šesti, „patetični“ simfoniji postavil na konec zelo žalosten, lahko izzvenevajoč, obenem pa vzdihujoč stavek! Vendar je načelo „konec dober, vse dobro“ zaslediti tudi v drugih umetnostnih zvrsteh. Najbolj pač v filmu — odkoder tudi izvira happy–end — toda tudi še pred njim, predvsem seveda v gledališču.

To se je pač spremenilo, predvsem v delih, ki hočejo veljati kot „umetnost“. Kaže, da se naš čas izogiba happy–endu. In ne le „happy–endu“, skoraj bi rad rekel, „koncu“ nasploh. Moderno gledališče poskuša na koncu pustiti vse še odprto in ne nakaže nikakršne rešitve ali vsaj možnosti. Tudi avantgardni film prav tako zanika jasne rešitve in odločitve. Nič drugače se ne ravna glasba našega časa. Skorajda ni več nobenih „koncev“. Ne samo v operi, za katero veljajo splošni zakoni gledališča, marveč tudi ne v čisto instrumentalnih ali orkestralnih delih: kako jasno in očitno je stremel mojster iz prejšnjih časov h koncu, k odločitvi, kako mojstrsko je vodil daljše delo skozi boje kvišku! Najsi bo konec vesel ali odrešujoč ali pa dramatičen, tragičen, bil je konec. Zdaj pa poslušamo številna dela, ki se ne končajo. Očitno je to odsev našega sveta, v katerem ni nič resnično odločenega in ki kopiči nerešene ali nerešljive probleme.

Prihodnjič: MENUET, SUITA

Z desetim kongresom Zveze socialistične mladine Jugoslavije se je v času od 13. do 15. decembra lani zaključilo ocenjevanje doslej opravljenega dela, hkrati pa se je z resolucijo in akcijskim programom že začrtala nadaljnja pot naše mladine. Za vseh trinajst kolektivnih članic — družbenih organizacij in društev — te naše najširše fronte mladih je omenjeni kongres pomenil še mnogo več: kot ostale družbene organizacije in društva si je po republiških ocenah tudi Glasbena mladina na zvezni ravni utrdila svoje mesto v Zvezi socialistične mladine kot vedno pomembnejša specializirana organizacija. Glasbena mladina je v štiriletnem obdobju med devetim in desetim kongresom ZSMS opravičila svoje mesto in vlogo v tej naši družbeni skupnosti. Glasbena mladina danes ni nekaj, kar je potrebno naši mladini šele predstavljati in jo animirati zanjo. Mladina vseh starostnih in socialnih slojev jo ima za eno svojih interesnih dejavnosti. Še več: po podobnem modelu in verjetno zaradi doseženih uspehov GM (ta deluje pri nas že 25 let!) se rojeva Književna mladina. Želje pa so še po Likovni in Filmski mladini.

Nekdaj ozko zaprta Glasbena mladina je prav s samoupravnim povezovanjem, demokratičnim delovanjem in programom, ki vključuje po željah in interesih mladine od 14. do 27. leta (ponekod so te starostne meje le grobi okvir) vse glasbene zvrsti (tako imenovano resno glasbo, jazz, rock, pop, ...), zares postala sestavni del življenja naše mladine. Prav zaradi urejenega in organiziranega izvajanja programa je Glasbena mladina organski del naše Zveze socialistične mladine. Vse njene članice pa že danes lahko celovito spletajo interese mladih in izvajajo program, ki je sporazumno dogovorjen z ZSM na vseh ravneh združevanja. Zato ni slučaj da je bila na kongresu določena posebna komisija, ki je obravnavala to problematiko. Večina delegatov Glasbene mladine Jugoslavije na X. kongresu ZSMJ je delovala v tej komisiji, imenovani komisija za skupno aktivnost ZSM in družbenih organizacij v socialističnem izobraževanju ter družbenem organiziranju mladih. Kar trije referati, ki so jih pripravili Urška Čop (Glasbena mladina Slovenije), Brano Likić (Glasbena mladina Bosne in Hercegovine) in Renata Godek (Glasbena mladina Hrvatske), so govorili o oceni in o pogledih v bodočnost Glasbene mladine v okviru ZSMJ. Poleg tega je bil en delegat GMJ v delovnem predsedstvu kongresa in eden v sekretariatu. Tudi formalno to pomeni, da je GM vsestransko prisotna takrat, ko se razpravlja o kulturi vzgoji in izobraževanju v okviru ZSM.

FRANC KRIŽNAR

UREDNIKOVA BESEDA

Spoštovani bralci,

v današnjem kramljanju z vami se bom nekoliko podrobneje pomudil pri vsebini četrte številke, ki jo imate pred seboj. Z njo smo zdaj na polovici letnika in hkrati tudi na polovici glasbene sezone.

Najprej nekaj v zvezi s prevodom, ki ga objavljamo na drugi strani revije. Opozoril bi rad na to, da bo knjiga Kurta Pahlana, iz katere ponatiskujemo gradivo, že prihodnji mesec izšla pri DDU Univerzum, izdala pa jo bo Glasbena mladina Slovenije. Ob izidu bomo skupaj z založbo priredili tiskovno konferenco, da bi tako javnost opozorili na knjigo, kakršne pri nas že dolgo ni bilo ali pa sploh še ne, obenem pa tudi na začetek izdajanja knjig z glasbeno tematiko tako pri založbi kot pri MGS. Če ne štejemo posebnih in tematskih števil revije GM iz minulih let, bo to prva „prava“ knjige, ki jo bomo izdala Glasbena mladina Slovenije.

Na četrty strani pod črto objavljamo komentar, ki ga je spodbudil zapis o GM v Novi Gorici v prejšnji številki. Obravnava problematiko koncertnih programov GMS, ki je aktualna in zanimiva za vse aktiviste GM.

Šesta stran prinaša zapis z dveh posvetovanj oziroma razprav o vlogi glasbe in glasbenikov v naši družbi, ki se jih je udeležila tudi GM in prispevala svoj delež. Eno od teh je bilo decembrsko posvetovanje v Slovenski filharmoniji, ki je potekalo v okviru proslav 30. obletnice poveljnega delovanja te ustanove. Tudi mi poleg zapisa o posvetu posvečamo še celo stran jubileju SF.

Med stalnimi rubrikami objavljamo že četrty portret mladinskega zbora, ki bo nastopil na letošnjem MPF v Celju. Tokrat je na vrsti zbor v OŠ v Gornji Radgoni.

Slednjič moram nameniti nekaj vrstic naši tematski številki o jazzu in letošnjemu kvizu, na to temo. Sporočam vam, da bo naslednja, peta številka revije, ki izide predvidoma v začetku marca, tematska, v celoti posvečena jazzu. V njej boste spoznali celotno zgodovino jazz-a do današnjih dni; pripravljajo jo naši stalni sodelavci Metka Zupančič, Lado Jakša in Urška Čop. V številki pa bo objavljena tudi prijavnica za kviz, ki ga na temo „JAZZ“ za osnovnošolce že petič po vrsti prireja Glasbena mladina Slovenije.

V upanju, da vam bo številka o jazzu všeč in da se boste v velikem številu odločili za tekmovanje v kvizu, vas pozdravlja

VAŠ UREDNIK

GM
REVILJA
GLASBENE MLADINE
SLOVENIJE
78/79/80. A. 1.2.2.79.1.9

FOTO: LADO JAKŠA

NAGRADNA NASLOVNICA

Razpis nagrad za sliko na naslovni strani objavljamo v rubriki Pisma.

Naslov uredništva:

Revija GM, Krekov trg 2/II, 61000 Ljubljana, telefon 322-367. Račun pri SDK Ljubljana, 50101-678-49381. Izide osemkrat v šolskem letu, celoletna naročnina je 30 din, cena posameznega izvida 4 din.

Uredniški odbor:

Miloš Bašin (tehnični urednik in oblikovalec), Urška Čop, Lado Jakša, dr. Primož Kuret (glavni urednik), Igor Longyka (odgovorni urednik), Mija Longyka (lektorica), Kaja Šivic (resorna urednica), Bor Turel in Metka Zupančič.

Uredniški svet:

Sonja Cigan (GMS), Tone Lotrič (ZKOS), Silvester Mihečič (GMS), Jože Stabej (DGU) — predsednik, Dane Škerl (DSS), Mirko Vaupotič (ZSMS), Dušan Vodišek (ZDGPS) in delegacija uredništva (glavni, odgovorni in resorni uredniki).

Revija GM izdaja Glasbena mladina Slovenije. Grafično pravico izdeluje Dolenjski list v Novem mestu, tiska tiskarna Ljudske pravice v Ljubljani. Revija je oproščena temeljnega davka od prometa proizvodov po sk. lep. republiškega sekretariata za informacije 412-1-72, z dne 22. oktobra 1973. Sofinancirata jo kulturna skupnost Slovenije in izobraževalna skupnost Slovenije.

PODELJENA PRIZNANJA GM ZA LETO 1978

Na skupni slavnostni seji vseh članov teles GMS so bila 13. januarja 1979 podeljena priznanja, ki jih naša organizacija vsako leto daje najzaslužnejšim posameznikom in organizacijam. Podeljena so bila v zahvalo za že opravljeno delo in hkrati z željo po podobnem in še boljšem nadaljnjem delu na področju gibanja in organizacije Glasbene mladine v SR Sloveniji.

Prejeli so jih:

KAJA ŠIVIC, rezorna urednica revije GM in sodelavka v strokovni službi GMS;

JOŽE in TOMAŽ FAGANEL, avtorja kviza GMS NOVI AKORDI v lanskem letu;

SLAVKA MODIC, OŠ Milojka Štrukelj, Nova Gorica, mentorica zmagovalne ekipe osnovne šole na kvizu GMS 1978;

FRANC ZUPANČIČ, predsednik GM Ajdovščine in mentor kviznih ekip GM Ajdovščine na kviz tekmovalnih GM Srbije;

HELENA ŽAJDELA, učiteljica in predsednica likovnega tabora „Od Gubca do Lacka“ v

Vidmu ob Ščavnici (za organizacijo poletnega glasbenega tabora GMS VIDEM 1978);

MARKO STUDEN, bivši strokovni sodelavec za program v GMS in tajnik GM Ljubljane;

ALENKA KERŠOVAN, sodelavka za program v strokovni službi GMS v času 1973–77;

GLASBENA MLADINA JESENICE, najuspešnejše občinsko društvo GM v preteklem letu;

GLASBENA MLADINA NOVA GORICA, drugo najuspešnejše občinsko društvo GM v preteklem letu;

IGOR LONGYKA, odgovorni urednik revije GM in podpredsednik GMS v mandatu 1977–79;

PAVEL ŠIVIC, slovenski skladatelj, dolgoletni pedagog na Akademiji za glasbo, kritik in pisec komentarjev za GMS;

METKA ČURMAN, dolgoletna tajnica GM Maribor;

TRIO LORENZ (Primož, Tomaž in Matija), za dvajsetletno uspešno komorno muziciranje in za številne GM-koncerte doma in v tujini.

OBČNI ZBOR GM LJUBLJANE

Glasbena mladina Ljubljane je imela v soboto, 13. januarja v Klubu delegatov svoj redni letni občni zbor. Prisotni delegati so z zanimanjem sledili delu občnega zbora, poslušali izvrstno in izčrпно poročilo predsednika izvršnega odbora Tomaža Lorenza, poročilo tajnika GML ter poročila računovodje. Vsa ta poročila so vzpodbudila mnoge delegate, da so se udeležili razprave, ki je s tem postala resnično plodna in ustvarjalna.

Med govorniki smo poslušali častnega člana GML Cvetka Budkoviča, Matijo Tercelja, Branka Dobravca, pedagoge in mentorje ter na koncu Miloša

Poljanska, predsednika Glasbene mladine Jugoslavije. Seveda v tem kratkem poročilu ne moremo govoriti o vsem in vseh. Lahko pa povemo, da so naloge GML zanimive in ne ravno lahke. Na vsak način bi radi obnovili in razširili sodelovanje z osnovnimi šolami in glasbenimi šolami, kar je bila osnovna zamisel in namen GML že ob njeni ustanovitvi. In ker govorimo o ustanovitvi GML, naj še povemo, da letos mineva 15 let, kar je začela delovati Glasbena mladina Ljubljane. Z izvolitvijo novega izvršnega odbora, ki mu zopet predseduje Tomaž Lorenz, je bil občni zbor GML zaključen.

MITJA GREGORČ

Na sliki so delegati občnega zbora Glasbene mladine Ljubljane. V ospredju sta, v živahni razpravi, podpredsednik GML Branko Dobravec in računovodkinja GML Matka Vrtačnik. FOTO: FRANCE MODIC

O KONCERTNEM PROGRAMU, CENAH IN KVALITETI

V letošnji tretji številki Revije GM v članku „Kako v Novi Gorici“ avtorica načelno nekaj vprašanj o koncertnem programu Glasbene mladine Slovenije, predvsem o njegovih cenah. Ta vprašanja niso nova, pojavila so se že na nekaterih sejah in odgovor nanja vedo vsi delegati samoupravnih organov GMS, kajti program, njegove cene in vse druge akcije Glasbene mladine Slovenije, ki jih ni malo, načrtujemo in sprejemamo skupno — v komisijah, izvršnem odboru in predsedstvu.

Kljub vsemu se nam je zdelo potrebno širše obrazložiti, zakaj in kako je prišlo do podražitve glasbeno-mladinskih prireditev, kajti delegati očitno še nimajo dovolj možnosti in izkušenj, da bi svoje okolje natančno

in sproti obveščali o spremembah in odločitvah. Spomniti moramo na osnovna načela glasbeno-mladinskih prireditev — na predstavitev ali komentar — ki zagotavlja izobraževalni učinek koncerta. Skrajni čas je že bil, da izdelavi komentarja, ki je, mimogrede rečeno, obvezen, določimo ceno, in ta znaša 400 dinarjev. Naslednja težava je bilo upravičeno nezadovoljstvo slovenskih glasbenikov zaradi nizkih honorarjev, kar je pogosto onemogočalo izvedbo programsko privlačnih koncertov. Ko ponavljamo staro resnico, da moramo mladini nuditi najboljše, moramo pogledati v obraz tudi drugi plati — plačilu za to najboljše. Tu nismo mogli mimo usklajevanja cen z drugimi slovenskimi prireditelji glasbenih dejavnosti, pa tudi ne

mimo normalne rasti življenjskih stroškov. Poleg tega je prvič v vseh letih, kar obstaja Glasbena mladina Slovenije, strokovna služba skupaj s programsko komisijo izdelala natančno lestvico programov in izvajalcev — po kakovosti in s tem tudi po plačilu. Uskladila je tudi odnos med plačilom solistu in skupini.

Pri vsem tem je postal program bogatejši in pestrejši, in težko bi trdili, da je prireditev Glasbene mladine v tej sezoni manj, kot jih je bilo v preteklih letih. Nasprotno, vse akcije Glasbene mladine Slovenije postajajo množičnejše in tam, kjer društvo pridobi sposobne sodelavce, ki se zavzemajo za bogatejšo glasbeno življenje, so rezultati izredni.

Ob tej priliki prosimo vse člane Glasbene mladine Slo-

venije, posameznike in društva, pa prireditelje šolskih in drugih koncertov, naročnike revije in ljubitelje glasbe, naj ne pozabijo, da smo Glasbena mladina mi vsi, vsi tisti, ki nam ni vseeno, kakšno je slovensko glasbeno življenje, ki zanj delamo, vsi tisti, ki imamo glasbo radi. Zato tudi vse akcije Glasbene mladine krotimo mi vsi — na sejah, prireditvah, v reviji in vsak s svojim delovanjem.

Ker je strokovna služba GMS tista, ki obvešča in organizira, v njenem imenu prosimo, da se ji čim več oglašate, predvsem pa javljate o uspehu ali pomanjkljivostih akcij, da bi lahko našo dejavnost skupaj ocenili in jo po željah prirediteljev, pedagogov in predvsem mladih poslušalcev in bralcev — izboljševali.

OKTET V ABONMAJU
MLADI MLADIM

16. januarja je v SF nastopil vokalni oktet „MILOŠ ZIDANŠEK“ iz Maribora. Napovedan je bil sicer koncert Akademskoga pevskega zbora „Boris Kraigher“, ki je tudi iz Maribora, vendar ta nikakor ne more ustreči odločitvi naše organizacije, da bi to sezono nastopil v okviru abonmaja MLADI MLADIM. S precej raznovrstnim programom (od Gallusa do Srebotnjaka) so se večinoma mladi pevci tokrat prvič predstavili ljubljanski publiki. Sedanji pevci okteta delujejo še od predlani, in to pod umetniškim vodstvom Stanislava Colnariča. V sporedu so v glavnem predstavili slovenske in jugoslovanske narodne pesmi v različnih obdelavah. Redke tuje pesmi (madžarska in ruska) so pomenile še največji uspeh ansambla. Zato pa je heterogeno sestavljenemu programu botrovala tudi podobna odzivnost

pevcev — mladih in nešolanih glasov. Pohvalno pa je sicer že to, da je oktet, ki je zrasel iz gimnazijskih hotenj, v tako kratkem času naštudiral in izvedel celovečerni koncert. Kakih dvajset pesmi (če upoštevamo še vse dodatke) je vendarle preseglo okvir sicer malce kritično ocenjenega prvega ljubljanskega nastopa.

Glasovno pa se bo moral oktet še izpopolnjevati. Tudi programsko bi bilo treba spored prilagoditi in celo podrediti določeni tematiki. Iz predstavljene raznovrstnosti je bilo težko izluščiti ustrezen komentar, ki je za glasbenomladinske koncerte nujen. Tokrat je bil malce preveč splošen in celo skromen. Upamo, da bo mladi ansambel prebrodil vse te in že omenjene začetne težave, ki so sedaj skorajda neizbežne.

FRANC KRIŽNAR

AKTIV GM NA POLJANAH

Dijaki gimnazije Vida Janežič na Poljanah v Ljubljani so ustanovili aktiv GM, ki je v tem šolskem letu že pripravil nekaj glasbenih večerov in organiziral ogled baleta Labodje jezero. Aktiv GM gimnazije redno obvešča o dogajanju na glasbenem področju doma in v svetu, skrbi za naročnice revije GM, urejuje stenšas... ter tako v celoti izpolnjuje svoj program. Med glasbenimi večeri bi omenili večer operne glasbe in novoletni koncert, ki so ga pripravili dijaki sami, predvsem tisti, ki obiskujejo tudi glasbene šole.

Prostor, ki je na gimnaziji namenjen takim prireditvam, je bil premajhen za vse, ki bi si večer radi ogledali, zato smo se odločili, da bomo večer ponovili ob zaključku prvega polletja.

V prvem delu koncerta smo poslušali skladbe avtorjev klasične glasbe, v drugem delu pa skladbe popularne glasbe in jazz. Dijaki so se izkazali kot odlični poustvarjalci glasbe Chopina, Haendla, Mozarta, Beethovna, Bacha, Haydna, Debussyja, Purcella, Čajkovskega... Med oba dela koncerta smo uvrstili folklorni intermezzo, na koncu je kot zanimivost nastopila rock-jazz skupina „Frejaz“.

Pri organizaciji in izvedbi koncerta nam je z razumevanjem pomagalo vodstvo šole, posebej pa mentorica, profesorica glasbe Branka Maček-Baša. Pomoč nam je bila spodbuda za nadaljnje delo, da bomo še naprej tako vestno glasbeno vzgajali dijake in profesorje.

ALENKA VICELJO

GLASBENE MLADINE
SLAVIJO

Konec minulega leta je minil v praznovanju jubilejev dveh jugoslovanskih glasbenih mladlin. Osemindvajsetega novembra je počastila 15-letnico svojega delovanja

Glasbena mladina Makedonije, 25. decembra pa 20. obletnico obstoja Glasbena mladina Bosne in Hercegovine.

OBISK IZ GM BIH

Sredi januarja je Glasbena mladina Slovenije uradno obiskal novoizvoljeni predsednik GM Bosne in Hercegovine Robert Ivanović, ki sicer deluje kot dirigent. S predstavniki GMS se je pogovarjal o sodelovanju med

obema organizacijama, zanimal pa ga je tudi splošni kulturni in glasbeni utrip v naši republiki. Upati je, da bo obisk pripomogel k oživitvi medrepubliškega sodelovanja GM.

RAZPISI GMS
ZA SEZONO
1979 – 1980

KONCERTNI PROGRAMI

Na podlagi sklepa komisije za program in koordinacijo pri predsedstvu GMS objavljamo razpis za oblikovanje novih predlogov. Prosim vse poustvarjalce, da razmislijo in se nam čimprej oglase s svojimi novimi predlogi za glasbenomladinske koncerte.

Tak koncert traja predvidoma eno uro (od 45 do 60 minut), obvezni in sestavni del umetniškega nastopa pa je seveda komentar. Ta naj bo poučen, zanimiv, skratka vez med izvajalčevim umetniškim predstavstvom in mladimi poslušalci.

Prijava naj vsebuje naslov programa, osnovne elemente komentarja (lahko v nevezanih stavkih, samo odlomke) in pa avtorje ter naslove skladb v določenem programu. Prav tako že sedaj prosimo umetnike, da nam ob prijavi takoj dostavijo celoten sestav ansambla (če gre za ansamble, ime dirigenta oziroma umetniškega vodje, pa tudi ime in priimek organizatorja ter naslov s telefonom). Vse tako opremljene prijavitelne programe bo obravnavala komisija za program in koordinacijo predsedstva GMS.

Prijavljeni programi morajo biti izvedljivi najkasneje 1. septembra 1979 in seveda celo naslednjo sezono (1979/80), sicer naj predlagatelj v svoji ponudbi našteje proste termine solista ali ansambla, ki ga zastopa—prijavljaja.

Vaše ponudbe in predloge pričakujemo najkasneje do konca marca 1979, za orientacijo pa vam sporočamo naslove ciklov predvidenih koncertov:

IGRAJMO SE GLASBO (za otroke v vzgojno-varstvenih ustanovah in za prve štiri razrede osnovne šole),

SPOZNAVAJMO INSTRUMENTE (za mladino od 5. do 8. razreda osnovne šole in njih ustrezne domove ter za krajevne skupnosti),

PORTRETI Z LITERARNIMI DOPOLNILI (za vso mladino od 14. do 27. leta),

NOVI ZVOKI (za mladino od 14. do 27. leta).

POLETNI TABOR VIDEM 1979

Poletni glasbeni tabor GMS VIDEM 1979 bo deloval v času od 14. do 30. julija v Vidmu ob Ščavnici. Objavljamo spisek tečajev, število udeležencev in

predlagane mentorje—vodje tečajev:

1. MALA PIHALNA GODBA — 15 udeležencev, mentorja: STANE JURGEČ in ALOJZ ZUPAN,

2. MEŠANI ZBOR GMS — 15 udeležencev, mentor: TOMAŽ FAGANEL.

3. Vsi udeleženci tečaja Mešani zbor pa delujejo hkrati še v tečaju ANIMACIJE (fakultativno).

V tečaju animacije bodo mentorji in predavatelji strokovni sodelavci organizacije GMS ter funkcionarji naše organizacije.

Vaše prijave pričakujemo po tem razpisu vključno do konca aprila 1979.

Informativna cena udeleženca (bivanja, prehrana, strokovno vodstvo, ...) znaša 2.500,— din (16 bivalnih dni).

DVA ZBOROVSKA TEDNA

GMS vabi k sodelovanju na dveh prireditvah, ki ju pripravlja Glasbena mladina Srbije:

1. jugoslovansko-nemški zborovski teden, ki bo v Čupriji v zadnjih desetih dneh meseca julija 1979,

2. francosko-jugoslovanski zborovski teden, ki bo v Franciji v Vasion-la-Romaine od 4. do 14. avgusta 1979.

V vsaki od prireditev lahko sodelujejo po trije mladi zborovski pevci, ki se bodo združili v mešani pevski zbor. V prostem času bo možno sodelovanje v komornih, instrumentalnih zasedbah.

Pevski zbori, prijavite svoje člane pri Glasbeni mladini Slovenije do 1. marca 1979!

G L A S B E N I
VOGTLAENDA

V okviru Glasbenih dnevov Vogtlaenda 1979 od 12. do 17. maja 1979, bodo priredili dvojne tekmovanje:

1. mednarodno tekmovanje harmonikarjev v Klingenthalu,

2. mednarodno tekmovanje glasbenikov (violina, violončelo, kontrabas) v Markneukirchenu.

Prijave sprejemao do 1. marca 1979.

Podrobnejše informacije v zvezi z razpisi dobite na Glasbeni mladini Slovenije, Krekov trg 2, tel. 322—570 in 322—367.

POSVET V SLOVENSKI FILHARMONIJI

V okviru praznovanja 30. obletnice povojnega delovanja naše osrednje filharmonične hiše so se slovenski glasbeniki zbrali v njeni mali dvorani na posvetu z naslovom „USTVARJALEC, POUSTVARJALEC, POSLUŠALEC IN SVOBODNA MENJAVA DELA“. Na tem posvetu je bilo sicer malo govora o programu, ki izhaja iz estetskega vrednotenja glasbene umetnosti pri nas. Zato pa so vsi prisotni ugotavljali, da je prav družbeno-ekonomsko vrednotenje glasbene umetnosti kot del slovenske nacionalne kulture nepravilno. Zaradi tega pa se v začaranem krogu vrte po vojni ves čas prisotni kadrovske in prostorske problemi naših orkestrrov. Tu sta oba slovenska operna orkestra še dosti na slabšem kot oba simfonična (RTV Ljubljana in SLOVENSKA FILHARMONIJA).

Kvalitativno problematiko našega glasbenega življenja pa je treba iskati še v neustrezno organiziranem glasbenem šolstvu. Problem nižje glasbene šole pravzaprav pogosto najhujšega: čez nekaj let ne bomo več imeli lastnega godalnega godbeniškega kadra. Veliko naših najboljših izvajalcev pa kljub tej ugotovitvi še kar naprej odhaja ali pa ostaja v tujini. Pravcar začarani krog, ki pa bi mu morala in mogla ustrezna kulturna in vzgojno-izobraževalna politika čimprej narediti konec.

Ob teh glavnih in najbolj izstopajočih problemih je bilo nadalje ugotovljeno, da je z njimi povezana tudi domača glasbena produkcija. Na to nenehno opozarja Društvo slovenskih skladateljev, nazadnje tudi v javni razpravi o predlogu programa RTV Ljubljana. Nasprotno pa je v zadnjem času (dve leti nazaj) kar največ pri tej problematiki pomagala kulturna bogatitev RTV programov. S finančnimi sredstvi, ki se v ta namen združujejo pri Kulturni skupnosti Slovenije, se je tudi glasbena (re)produkcija RTV Ljubljana demokratično razširila na celoten slovenski prostor.

Dokončno bi morali odpraviti miselnost, da je veliki večini nanizanih problemov kriva majhnost našega prostora in naroda. Nasprotno: prav zato je potrebno za ohranitev naroda s podvojeno močjo delovati prav na tem področju — uveljavljanju nacionalnih disciplin, kamor sodi tudi glasbena umetnost. Le z ekonomsko osnovo teh želja bi kulturo in z njo glasbeno umetnost v celoti in dokončno postavili v našo duhovno nadgradnjo. Za trenutno stanje pa je v mnogem kriva tudi neobjektivna glasbena kritika. Je že tako, da grede stvari pač mimo nas, če ni za določeno akcijo ali dogodek

dovnij publicitete. Če pa je del te publicitete še negativna kritika, potem je jasno, zakaj je danes vsemu temu tako. Z glasbeno kritiko že ves čas po vojni nismo zadovoljni, in to kljub relativno bogato razvejanemu visokemu glasbenemu šolstvu. Ali je to zato, ker v našem celotnem (splošnem) šolstvu damo premalo poudarka estetski vzgoji naše mladine (ali pa je sploh ni)?

Glasbena mladina je z razpravo na posvetu v SF želela sooblikovati program Slovenske filharmonije v skladu s cilji, ki si jih je zastavila naša organizacija na področju vzgojnoizobraževalnega in kulturnega osveščanja naše mladine. Ponujata se kar dva konkretna programa, ki izhajata iz učnih načrtov za glasbeni pouk v osnovni šoli: in pa za estetsko vzgojo v bodočem usmerjenem izobraževanju. Zaradi popularnosti določenih glasbenih del iz obeh teh dveh programov bi lahko oba hkrati pomenila del popularnega programa naše osrednje filharmonične hiše, saj vemo, da ga še vedno nima na sporedu.

Da pa bi GM lahko neposredno vplivala na izvajanje takih in podobnih želja številne mladine, želi delegata v programskem svetu SF (in ne le v zunanjem svetu SF, kot doslej). Šele tako bi lahko prišlo do konkretizacije od GM „naročenih programov“.

Prav gotovo bo GM v tem primeru v svojih samoupravnih organih kar najbolj demokratično izoblikovala takšen program, ki bo ustrezal vsem slojem in nivojem občinstva GM. S tem bo pomembno pomagala Slovenski filharmoniji tudi pri vzgoji nove publike (koliko stori za to SF, ki ima že dve leti nazaj v predprodaji razprodane abonmaje?), ki bi je moralo biti že čez dve leti (KDICI) vsaj trikrat toliko kot sedaj. Pri vsem tem pa je jasno, da GM ne bo nastopala kot servis za polnjenje dvorane ob izvenabonskih prireditvah, temveč bo v programskem in vsebinskem pogledu povezovala izvajalce in poslušalce.

Glede na utečeno sodelovanje pri organizaciji in izvedbi javnih generalk orkestra SF za simfonične matinee GM, so zgornje ugotovitve le nekatere slabosti, ki so se pojavile ob dosedanjih dovolj uspešno zastavljenih skupnih akcijah. Prav tako smo lahko zadovoljni z ugodnim odnosom SF do finančnega vprašanja, saj SF nudi Glasbeni mladini omenjene javne generalke za minimalno odkupnino.

FRANC KRIŽNAR

GM IN RTV PROGRAM

Tudi samoupravni organi GMS so izoblikovali dokončne pripombe na predlog programov RTV Ljubljana za leto 1979. Sklenjeno je bilo, da se vključimo v razpravo o programu zgolj s konkretnimi predlogi. Najprej moramo povedati, da že kar dve leti zapored sodelujemo v RTV programih, zlasti po uvedbi posebne finančne stimulacije Kulturne skupnosti Slovenije, ki za kulturno bogatitev RTV programov namenja tudi GMS namenska finančna sredstva. Po daljših razpravah so bili izoblikovani naslednji predlogi:

Glasbena mladina Slovenije že doslej uspešno sodeluje z lokalnimi radijskimi postajami, kot so Glas Ljubljane, Radio Maribor, Murska Sobota, Jesenice in Trzin. Podobnega sodelovanja bi si še zlasti želeli (v imenu naših občinskih društev) povsod tam, kjer obstajata lokalna radijska postaja in naše občinsko društvo GM (Celje in Brežice). Radijske posnetke komornih koncertov abonmaja Mladi mladim (GM

Ljubljana in Jesenskih serenad (GM Ljubljana) bi želeli posneti in enkratno predvajati na 1. ali 3. radijskem programu (že utečena akcija). Magnetoskopsko ali filmsko bi želeli posneti finale Kviza GMS 1979—JAZZ, delo poletnega glasbenega tabora GMS VIDEUM 1979 in vse štiri komorne koncerte Jesenskih serenad. Med filmsko produkcijo bi bilo potrebno in tudi možno vnesti žanr glasbenega filma, še posebej tistega za mladino. V produkciji kaset in plošč pa želimo izdati ob naši bližnji 10. obletnici (december 1979) dvojni album (2LP) gramofonskih plošč z naslednjim programom: na prvi plošči program komornih koncertov abonmaja Mladi mladim (sezoni 1977/78) in 1978/79) ter Jesenskih serenad 1978). Na drugi plošči pa želimo posnetek javnega nastopa Okteta Gallus s programom SLIKANJE Z GLASBENIM ČOPIČEM kot prikaz vzorčnega koncerta Glasbene mladine.

FRANC KRIŽNAR

DOGODEK V ZAGREBU

Paul Pignon; vodja skupine „Interaction“ FOTO: MATJAZ KOREN

V četrtek, 16. 1. je bil v zagrebškem študentskem kulturnem centru koncert skupine „Interaction“ iz Beograda. To je skupina mladih glasbenikov, ki muzicirajo skupaj nekako pol leta pod vodstvom Paula Pignona. Paul je sicer Anglež, pa že okoli deset let živi in dela v Beogradu in je eden izmed glavnih pobudnikov in realizatorjev elektronskega studia Radia Beograd, sedaj pa njegov stalni sodelavec.

Zbrali so se, da bi v kreativnem delu preizkusili sorodnosti in različnosti svojih glasbenih izkušenj, da bi v prostoru svobodne improvizacijerealizirali možnosti medsebojnega komuniciranja in poslušanja. Umetniški credo, za katerega se odloča mnogo glasbenikov iz različnih poti zvoka, ki spet kaže na njihova vse bolj pogosta srečevanja in druženja v istosti in enosti glasbe od takrat, ko je bila zapisana misel, da se „katerikoli zvok v kakršnikoli kombinaciji odsele lahko z zgodi v kontinuiteti glasbe“.

To kar smo slišali v Zagrebu, bi lahko, ker smo glasbo na žalost preveč navajeni poslušati in spravljati v kalupe, opisali kot glasbo improviziranega „free jazz“, z občasnimi, morda

predolgimi izleti v zvočno zgodovino te glasbe. Zvok pa „nima nog“, da bi ga nosile in tudi naše poslušanje ni poslušanje „vedenja“, o neki glasbi, temveč poslušanje tu in zdaj, in prav tako kot odgovornost glasbenika, odgovornost zavezanosti glasbenemu trenutku, odzivanje zvočnemu dogajanju.

Zvoki klavirja, saksofona, kontrabasa/bas kitare, dveh skupin tolkal, obogateni z elektronskimi zvoki sintetizerja so v dobri dve uri trajajočem igranju z dokaj konstantno intenziteto nihali med odprtimi improvizacijami, ki so puščale tudi dosti prostora posameznim instrumentom, in med zvočno bolj določenimi deli, predvsem v ritmični in melodijski osnovi. To odhajanje na področje varnosti in preizkušnosti pa verjetno bolj pogosto prav različnost glasbenihkušenj in zavezanost nekaterih članov skupine jazz in rock glasbi, kot pa sama zasedba. Zato so nas bolj prepričali takrat, ko so se prepustili odprtosti medsebojnega dialoga, podajanju zvokov, njihovi enkratnosti in umrljivosti.

Malo dvoranico za glasbena dogajanja v študentskem kulturnem centru je napolnila večinomamla publika, pa bi ob takem kvalitetnem glasbenem srečanju verjetno tudi večjo. Naj na koncu zapišemo, da smo imeli ponovno priložnost videti, kako je tudi v Zagrebu v okviru študentskih organizacij razvito kulturno življenje in kako si želimo, da bi se v Ljubljani kaj takega čimprej zgodilo.

BOR TUREL

V prostorni gornjeradgon-ski osnovni šoli imajo pevci dovolj prostora za vaje in tudi za nastope; v razumevanju tistih, ki šolo vodijo in skrbijo, da vse poteka skladno in po načrtih, pa neprecenljivo pomoč. Ozračje zaupanja, medsebojnega spoštovanja in upoštevanja naporov prav gotovo poraja tudi voljo in povečuje vztrajnost, zagnanost, ki je denar nikoli ne more plačati. Osnovna šola v Gornji Radgoni je izvrsten primer, kako urejene razmere ugodno vplivajo na „izvenšolske“, „dopolnilne“ dejavnosti – tudi in v našem primeru predvsem zbor, ki se tako sprevrže v vsakdanjo skrb. Kako ne bi bilo tako: Marija Dukarič zbere svoje pevce v glasbeni sobi vsako jutro še pred sedmo (otroci prihajajo v šolo že ob šestih, ko starši povečini začenejo delati). Že običajna vaja, iz-

popolnjevanje tehnike in učenje gradiva odkrivajo disciplino, mirno, zbrano in odločno dirigentkino roko. Človek, ki opazuje, kako ubrano se odpirajo usta pri najpreprostejšem „ogrevanju“, je prav kamlu prepričan, da takšen zbor pač mora žeti uspehe, samoumevno se mu zdi, da bo nastopil tudi na letošnjem Mednarodnem pevskem festivalu v Celju.

Celjski festival je za pevce gotovo največja obveznost, ne pa edina. Šola se izvršno vključuje tudi v krajevna dogajanja: v lanskem šolskem letu je zbor imel 25 nastopov. Tesna povezanost z delovnimi organizacijami (Moda bo recimo sešla nove kroje, stroške zanje pa bodo prispevale tudi druge radgonske organizacije) terja tudi prepevanje po tovarnah. Zboru se razen tega obeta

nastop pred našimi zdomci na Dunaju, mariborski festival Kurirček pa je že uspešno za njimi.

Govorimo o enem samem zboru, na šoli pa vendarle delujejo kar trije: učenci od prvega do tretjega razreda pojejo v otroškem, pevci iz četrtega in petega razreda sodelujejo v mlajšem mladinskem, učenci zadnjih treh razredov pa so v mladinskem zboru. Prenekateri pojo že vse od svojega vstopa v šolo; peti razred je nato prelomnica, z avdicijo dirigentka že spomladi preveri, kakšne in katere glasove bo jeseni vključila med „elito“. Najmlajših pevcev je okoli 100, „srednji“ in mladinski zbor pa štejeta vsak po 60 oziroma 70 pevcev.

Na celjski festival odhaja zbor prvič; pot do te zahtevne in obenem častne preizkušnje je vodila prek občin-

ske, medobčinske in republiške revije (ta je bila lani v Zagorju): gosto sito torej, ki spusti le najbolj pretanjeno, najbolj izdelano. Zbor radgonske šole je čvrsta celota: pevci so dobri tovariši, vestni učenci (če pride do težav, spodbude ne manjka), aktivni tudi v drugih šolskih dejavnostih. Več kot polovica jih obiskuje glasbeno šolo (marsikoga je tja napotila prav tovarišica Dukarič); radi prisluhnejo tudi drugim pevcem (vsako leto sprejmejo v goste kak zbor s celjskega festivala), obiskujejo glasbene prireditve v Mariboru. Zbor cveti v okolju, kjer prevladujejo težnje, da bi mladi užili kar največ dobrega v kulturi. V takšnih razmerah uspehi pravzaprav ne morejo izostati.

METKA ZUPANČIČ
FOTO LADO JAKŠA

Redna jutranja vaja zbora osnovne šole v Gornji Radgoni.

Mirna in odločna roka dirigentke Marije Dukarič je za kvaliteto zbora odločilna.

DRUGA OBČINSKA REVIIJA V IDRIJI

V Idriji je bila lanskega decembra že drugi občinska revija amaterskih pevskih zborov. Kot prvo sta tudi to organizirala Zveza kulturnih organizacij in Občinski sindikalni svet Idrija. Revija je poleg majskega nastopa vseh mladinskih in pionirskih zborov občine najmnogičnejši dogodek po številu nastopajočih in po številu poslušalcev. Približno 400 ljubiteljem zborovske pesmi ki so z navdušenjem sprejeli nastopajoče, se je predstavilo kar 9 pevskih skupin, od okteta pa do 25-članskega zbora.

Dveurni program nikakor ni bil tekmovalen, ampak

izključno predstavitven, kar je tudi nekoliko slabšim zborom omogočalo sodelovanje. Ni mogoče obiti zbora, ki na reviji ni imel konkurenta: med strokovnjaki in med ljubitelji je požel največ priznanja moški komorni zbor „Zorko Prelovec“. Deluje že osmo leto, šest let ga je vodil Janez Rijavec, sedaj pa ga vodi študent Akademije za glasbo Aldo Kumar. 12 ubranih glasov nam je zapelo narodno Rož Podjuna Zila, madrigal Ahi Che Quest' Occhi Mie! Palistrine in skladbo Kamila Maška Mlatica. Kljub temu, da je zbor izbral za nastop skladbe, ki sodijo v lažji del

njegovega repertoarja, so mu tudi te nudile precej kreativnih možnosti, ki jih je znal izkoristiti. Pri vseh pevcih je čutili muzikalnost in preciznost, predvsem ko gre za fonetiko ter intonacijo. Tako zavidljivo lahko doseže resnično le zbor, za katerim je že osem let trdega in sistematičnega dela ter zanesljiva roka Alda Kumra.

To je sicer le en zbor, ki je na reviji opozoril nase. Omeniti pa bi morda veljalo tudi dve ženski skupini, in sicer zbor „Slovenijales“ in zbor KUD „Sloga“ iz Črnege Vrha. Oba zbora je vodil Janez Rijavec, kateremu gre levji delež zaslug za tako

množično zborovstvo na Idrijskem.

V primerjavi s prvo revijo so pokazale nekatere skupine velik napredek, na žalost pa smo morali pri nekaterih skupinah ugotoviti, če že na nazadovanje, pa vsaj stagnacijo. Še bolj se je povečal razpon med „boljšimi“ in „slabšimi“, čemur je morda vzrok tudi menjava dirigentov v tem obdobju. Kljub vsemu temu pa lahko rečemo, da je revija uspela. Idrijčani so ponovno dokazali, da so veliki ljubitelji zborovske pesmi.

DAMIJAN BOGATAJ

LJUBLJANA

Ponedeljek, 4. decembra 1978

V dvorani Slovenske filharmonije je gostoval simfonični orkester romunske RTV iz Bukarešte. Niti renomirani orkester niti tehtni spored niti ugledni dirigent Liviu Ionescu niso pritegnili naše običajne koncertne publike, komaj nekaj stanovskih tovarišev. Zato so šle vzorno zaigrane umetnine, Ravelova 2. suita iz „Dafnis in Kloe“, Constantinescov koncert za harfo in orkester ter Brahmsova 4. simfonija precej neopaženi mimo našega koncertnega življenja, kar ni dober uvod v kulturno izmenjavo med prijateljskima državama. Simfonični orkester RTV iz Bukarešte je zrelo in izenačeno koncertno telo, ki zelo prožno sledi poglobljeni interpretaciji svojega dirigenta. Kot solistka je blestela harfistka Elena Ganceva, ne le v Constantinescovem koncertu, ampak tudi v virtuosnih solističnih dodatkih.

P.S.

Sreda, 20. decembra 1978

Zelo pisan je bil spored drugega koncerta zelenega abonmaja v SF, čeprav sestavljen iz skladb zadnjih desetletij. Lipovškova simfonična skica „Antichaos“ iz leta 1978 vsebuje toliko zgoščenih tonske snovi in toliko muzikalne resnobnosti, da pričakujemo njeno razrast in nadaljevanje v obliki cikličnega dela. Njeno nasprotje so bili Simfonični plesi op. 45 Sergeja Rahmaninova. Gre za niz stavkov, ki skromno invencijo raztegujejo na škodo umetniškega vtisa v široke, toda površne glashene prizore. Krona večera je bil tretji koncert Sergeja Prokofjeva za klavir in orkester iz leta 1921. To sveže delo, ki je od prvega do zadnjega utripa prežeto zdaj z občuteno liriko, zdaj z iskriko duhovitostjo, je z orkestrom RTV Ljubljana zaigral francoski pianist Jean Philippe Collard. Ni le zrel mojster na svojem instrumentu, ampak pravcati entuziast pri oblikovanju glasbe Prokofjeva. Sovjetski dirigent Vasilij Sinjajski se je imenitno ujel z njim, se uživl v Lipovškovo skladbo in s

svojo sproščeno interpretacijo Rahmaninova rešil dolgo-veznosti mnoga bleda mesta. P.S.

Torek, 26. decembra 1978

Solisti in simfonični orkester Akademije za glasbo so predstavili Prekmursko suito za godala študenta 3. letnika kompozicije Tomaža Sveteta (razred Daneta Škerla). Koncert za violončelo in orkester Bohuslava Martinuja (solist podiplomant Vladimir Kovarčič) in Mozartovo Koncertantno simfonijo v Es-duru. K.V. 297b s solisti Dokuzov – oboa, Richter – klarinet, Felician – rog in Stadler – fagot. Dirigiral je predstojnik dirigentskega oddelka AG, izredni profesor Anton Nanut. Mladostna zagnanost je koristila le violončelistu, ki je že do popolnosti obvladal svoj part. Orkester (godalni) je sicer zablestel že v uvodni slovenski noviteti, a Martinujev Koncert je bil zanje že prvi trdi oreh. V Mozartu pa zlasti ritmična neizenačenost solov in tuttijeve ni mogla prerasti izstopajoče nehomogenosti motivičnega in harmonskega tkiva Mozartove prefinjene in tankočutne muzike. Mojster Nanut je pač s svojo izredno muzikalnostjo reševal, kar se je pri tem še dalo, več pa tudi ni mogel. Solisti v Mozartu pa so bili vsak zase kljub temu muzikalno, tehnično in izrazno na zavirljivi ravni. FK

Sreda, 10. januarja 1979

Ljubljanska viteška dvorana
Na tretjem zaporednem koncertu čembalista Huberta Berganta smo bili priča zaključku prijetnega prepričevanja. Le-tega je čembalist uvedel najprej z Bachovimi francoskimi suitami (25.10.78), nadaljeval pa v dveh delih z angleškimi (22.11.78 in tokrat). Pri izvedbah se je Bergant otreseel vseh izyenglasbenih priveskov tega Bachovega instrumentalnega opusa in sledil zgolj avtorjevemu vernim zapisom. O tem nas je Bergant prepričal, in kljub parcialnim predstavitvam uspel obdržati napetostni bachovski lok od prve do zadnje suite. Z registracijsko dodelavo je Bergant do kraja izkoristil današnje tehnične sposobnosti ostarlega, pa zato seveda čisto nič

slabega čembala. Intimnost zvoka je podčrtala tudi zaključno tragiko, ki veje iz zadnje angleške suite.

FK

Petek, 12. januar 1979

Simfonični koncert Slovenske filharmonije je 12. januarja segel z izjemo Faurejeve balade za klavir in orkester po glasbi XX. stoletja. S Faurejevo skladbo in Ravelovim koncertom za levo roko se je pri nas ponovno uveljavil francoski pianist Claude Kahn, ki s prečiščeno tehniko in okusno interpretacijo mojstruje umetnine, zrasle na tleh galske kulture. – Pomembnost večera pa je bila zgledna interpretacije prve simfonije Dmitrija Šostakoviča, mladostnega, a vendar epohalnega dela nedavno umrlega ruskega mojstra. Več kot petdeset let ni zmanjšalo, rajši povečalo vtis te simfonije, ki pomeni prelomnico z romantizmom, ne da bi brezkompromisno posegla po revolucionarnih izraznih sredstvih. Dirigent Anton Kolar je potr dil, da ta glasba v njem živo polje in da jo zna poglobljeno prenesti na orkester. Ta pa je reagiral z vso potrebno prizadetostjo. Moto simfoničnega srbskega skladatelja R. Petroviča je bil simpatičen in krepak uvod v ta pomembni večer.

P.S.

Nedelja, 14. januarja 1979

Na glasbeni Vaši matineji ZKO Ljubljana – Center se je ŠTUDENTSKI OKTET iz Ljubljane na povsem samosvoj način tudi tokrat predstavil v zborovskih skladbah 19. stoletja. Program okteta je že nekaj let skoraj enak (kljub že izdani gramofonski plošči napitnic in podoknic, radijskim in TV posnetkom), a je bilo tokrat v zadnjih dveh dodatkih že čutiti predvideno novo programsko usmeritev ansambla. Sicer pa je bilo ves čas čutiti značilno slovensko otožnost, brez katere si dobe in prostora, od koder izhajajo vse predstavljene pesmi, skoraj ne moremo predstavljati (doba čitalnic v 19. stoletju).

FK

Ponedeljek, 15. januarja 1979

Simfonični orkester

RTV – Ljubljana je v svoji komorni zasedbi pripravil 15. januarja spored, ki je bil atraktiven zaradi nastopa nemškega flautista Karla Bernharda Sebona, artista izjemnih kvalitet. Nepopisni so živi refleksi, intonacijska točnost, dinamično bogastvo in čista tehnika tega mojstra. Pri dodatkih, ki jih je izzvalo navdušeno občinstvo, je z lahkoto zmogel tudi take preskusne kamne, kot so Paganinijevi kapriči za violino, transkribirani za flauto. – Simfionetta Benjamina Britna je bila muzikalna krona večera. Bogata izpovedna glasba tega mladostnega dela je našla v dirigentu Urošu Lajovcu in orkestru zavzete izvajalce.

P.S.

Ponedeljek, 15. januarja 1979

Na koncertu zelenega abonmaja je komornemu orkestru RTV Ljubljana dirigiral Uroš Lajovic. Z briljantno virtuosnostjo je blestel gost iz Berlina – flautist Karl Bernhard Sebon. Najprej je na prečni flauti v Mozartovem koncertu za flauto ali oboo in orkester v D-duru (K.V. 314) potrdil sloves popolnega muzika. V Vossovem Čudaškem Panu (skladbi, ki mu je posvečena) je nastopil posamič in hkrati zdaj s prečno, zdaj z basovsko flauto. Pri tem je igral dvoglasno, ob flautni igri pa hkrati prepeval. Flautne zračne stebre je zbujal celo tolkalno. Igranje je flautist pripeljal na rob zmogljivosti. Ali pa tudi v umetnosti ni več meja? Na koncu koncerta se je hvaležni publikki oddolžil najprej z eno lastno skladbo (Caprice), nato pa zablestel v prirejenem Paganinijevem Capricciu in opravičil sloves „Paganinija na flauti“. Povsem naravno, da je na takem večeru orkester z dirigentom ostal neopravičeno v ozadju.

FK

Sreda, 17. januarja 1979

V Viteški dvorani se je predstavil francoski kitarist JEAN-PIERRE JUMÉZ. Na sporedu je imel špansko in južnoameriško muziko od 16. stoletja do danes. Izvajalec je sproti sam komentiral spored, ki ga je neokusno popačila prevajalka. Pri tem

pa se ni držal predloženega programa. Kljub temu da je privlačna kitara pritegnila veliko mlade publike, umetniško podajanje ni bilo tako, kot smo pričakovali. Ves čas se je precej boril z intonacijo, pa tudi motivičnost gostejšega tkiva ni bila vedno čista. Vse priznanje pa Jumezu za predstavitev najsodobnejšega Posvetila Pink Floyd in Večne Spirale (Casterede in Brouwer). Tu se je umetnik z vsemi izraznimi sredstvi kitare in brez električnih pomagal povsem približal žanrom današnje sodobne kitarske glasbene govorice.

FK

MARIBOR

Sobota, 16. decembra 1978

16. festivalu „Kurirček“ je bila priključena tudi pregledna zborovska prireditev „Srečanje ob partizanski pesmi, na kateri so sodelovali otroški in mladinski zbori. Izmed mladinskih zborov je uvodoma nastopil zbor OŠ „Ivo Lola-Ribar“ iz Novega Sada, ki pa se ni posebno izkazal. Edini zbor iz bratskih republik in pokrajin je imel pač to smolo, da je nastopil ob izredno izenačenih in kvalitetnih zborih naše republike. Kljub temu, da nastop ni imel tekmovalnega namena, je že v postopnem „crescendu“ vseh predstavljenih slovenskih zborov napovedal tudi izjemen zaključek. Le-tega sta na koncu opravičila mladinska pevka zbor RTV Ljubljana (Matevž Fabijan) in mariborski (Branko Rajšter). Pred njima pa so nastopili mladinski zbori iz Maribora, Domžal, Ljubljane, Zagorja, Gornje Radbone in Celja. Tako sta zadnja dva zbori le potrdila sedanjo kvaliteto naših mladinskih zborov, ki so jo ves čas dokazovali prav vsi omenjeni nastopajoči mladinski pevski zbori slovenskih osnovnih šol. Ob edini slovenski noviteti Janeza Močnika ROŽA KRVAVA je bila tudi današnja slovenska ustvarjalnost dostojno, vendar preskromno zastopana (Gabrijelčič, T. Habe, Švara in Šivic).

FK

Zaključku letošnjega festivala „Kurirček“ je bila po-

svečena predpremiéra SNG-Operne in baleta iz Ljubljane. Z Brittnovim otroškim glasbeno-scenskim delom UPRIZORILI BOMO OPERO se je naša osrednja operna hiša predstavila dovolj korektno. Veseli smo je lahko seveda skupaj z otroki in sploh z vso našo mladino, ki ji je delo v vseh pogledih (kompozicijsko in izvedbeno) predvsem namenjeno. Večina odraslih nastopajočih se je tega poslanstva dobro zavedala, največ pa je k uspehu dela pripomogel gostujoči in razgibani mariborski režiser Franjo Potočnik. Med izvajalci so izstopali ves čas prisrčna sopranistka Olga Gracelj, Marjan Breznik, boljše igralec kot pevec in še zlasti igralsko perfektni tenorist Karel Jerič.

FK

KOPER

Torek, 16. januarja 1979

Na 4. koncertu letošnje sezone se je predstavil francoski kitarist Jean-Pierre Jumez. Izvajal je dela iz vseh obdobjev kitarske literature od 16. stoletja do danes. Številnemu občinstvu je skušal tudi z zanimivim komentarjem približati manj znana dela in njihove avtorje. Program je bil sestavljen tako, da je dajal izvajalcu možnost predstaviti najrazličnejše tehnike igranja na tem instrumentu. Skladbe je Jumez izvedel muzikalno, z občutkom za glasbeno fraziranje in dinamično niansiranje, očitali pa bi mu lahko nekaj tehničnih površnosti. Pogrešali pa smo tudi tisto lepoto tona, ki bi predvsem prvemu delu sporeda (Sor, Tarrega, Granados...) pomagala do muzikalne dovršenosti. Drugi del sporeda so sestavljala dela sodobnih skladateljev Pannina, Castereda, Lericha, Brouwerja. Še zlasti je izževal pozornost mladih Casterede s svojim Posvetilom Pink Floyd. Na koncu velja omeniti številčen odziv in navdušenje mladih poslušalcev, kar zgovorno pričča, da je zanimanje za ta instrument v zadnjem času veliko.

BK

BALETNA PREMIERA V MARIBORU

Mariborska Opera je letošnjo sezono pogumno in hvalevredno začela kar z dvema deloma slovenskih avtorjev: po operi Slovo od mladosti Danila Švara je bila 15. decembra premiera baleta Opojno poletje. Glasbo je napisal skladatelj Dane Škerl, Iko Otrin je postavil in režiral koreografijo. Orkester je vodil Boris Švara, scenografijo je pripravil Miodrag Tabacki, kostume pa Alenka Bartlova.

Baletna glasba Daneta Škerla je nastala pred leti, ko je skladatelj delal v Sarajevu. Tudi scenarij po romanu Hamze Huma (avtor Safet Šafalić) zajema snov iz bosanske preteklosti, iz časa bogomilov, glavno dogajanje pa je postavljeno v bližnjo preteklost. Skladatelj se ni posluževal folklornih elementov, glasba je napisana sodobno, vendar zmerno. Dane Škerl ne išče venomer novih zvočnih kombinacij, izraziti želi vsebino dramatičnega dogajanja na odru, kar mu je ob sveži melodiki, življenjsko polnem ritmu,

učinkoviti dinamiki in obkreni akordiki povsem uspešno; še posebej učinkovita je instrumentacija s poudarjenimi trobili in tolkali.

Koreograf Iko Otrin je ustrezno postavil scenarij, ga uskladil z glasbo, tako je bilo dogajanje na odru prepričljivo in dopadljivo. Nastopal je z gosti okrepljen mariborski baletni ansambel, ki je v učinkovitih kostumih deloval skladno in ustrezno dogajanju na odru. Med solisti je bila v svoji tragični vlogi pretresljiva Olivera Ilič, ob njej pa izvrstni Ruža Teglaši, Edi Dežman, Damir Novak in Štefan Furijan; posebej je ugajala mlada Nataša Otrin.

Za mariborski operni orkester je bila sodobna in zahtevna Škerlova partitura trd oreh, vendar je svojo nalogo pod izkušeno taktirko Borisa Švara dobro opravil. Občinstvo je celotno uprizoritev prisrčno sprejelo.

VLADO GOLOB

Olja Ilič in Damir Novak, solista v novem baletu Opojno poletje Daneta Škerla. Foto: DRAGIŠA MODRINJAK

OBLETNICA SLOVENSKE FILHARMONIJE

Tik pred koncem prejšnjega leta so se v Slovenski filharmoniji končale slovesnosti ob praznovanju njenega tridesetletnega povojnega delovanja.

Poleg razprave o pomenu tega zavoda, o odmevnosti njegovega delovanja med poslušalci in v slovenski javnosti je tekla beseda na posebej organizirani razpravi, slavje samo pa se je končalo s koncertom orkestra Slovenske filharmonije, kjer sta kot slavnostna govornika nastopila Emil Tomažič in akademik Dragotin Cvetko, ki je opisal razvoj organiziranega glasbenega dela na Slovenskem. Ob tej priložnosti so podelili tudi številna odlikovanja, priznanja in pohvale najzaslužnejšim članom kolektiva in tudi nekaterim drugim.

Ob tem je izšla posebna publikacija, ki prikazuje delo Slovenske filharmonije s številnimi zgovornimi podat-

ki o njenem tridesetletnem povojnem delovanju doma in v tujini, v njej pa je tudi seznam mnogih znanih (in manj znanih) domačih in tujih umetnikov, ki so v tem času gostovali pri nas, dirigirali filharmoničnemu orkestru ali z njim nastopali kot solisti.

To tridesetletno delovanje Slovenske filharmonije pa se seveda navezuje na nekaj stoletno tradicijo, ki jo je v Ljubljani začela že 1701 Academia Philharmonica s svojim zborom in orkestrom, nadaljevala l. 1974 ustanovljena Filharmonična družba, katere delo se je končalo s koncem prve svetovne vojne. Že ob njej pa se je formirala 1872 Slovenska Glasbena Matica, ker so se v tem času že ostro ločili duhovi. Še večji poudarek simfoničnemu delu pa je dala 1908 ustanovljena prva Slovenska filharmonija, katere sedemdesetletnica praznova-

nja sovпада s tridesetletnico povojnega delovanja. Prva Slovenska filharmonija je pomenila pred vojno z dirigentom Vaclavom Talichom tudi enega velikih uspehov zavestno v slovensko in slovansko glasbo usmerjenih prizadevanj, zlasti ker je pobudila tudi številna nova domača, slovenska dela, obenem pa pričela tudi težko delo pri organiziranju javnega koncertnega delovanja. Žal je bilo prvi Slovenski filharmoniji usojeno zelo kratko življenje, saj je že po petih letih morala prenehati z delom. Tudi po vojni in v obdobju med obema vojnama, pa kljub spremenjeni situaciji na Slovenskem, ni bilo mogoče niti obnoviti teh starih institucij, še manj pa jim omogočiti stalno delovanje. Zato je, kljub sporadičnim poskusom, šele po osvoboditvi nastala nova Slovenska filharmonija z zborom in orkestrom, ki da-

nes zre že na trideset let izredno plodnega in obširnega dela in bi si brez nje ne znali več predstavljati slovenskega glasbenega življenja; kljub občasnim oscilacijam, dvomom o njenem pomenu in pomembnosti, celo o njeni potrebnosti, ki so se pojavljali tudi v teh desetletjih zaradi različnih situacij pa tudi gledanj posameznikov, ki niso mogli pretehtati potreb in upravičenosti obstoja takšne institucije. Konec koncev pa so dovolj zgovorni tudi rezultati njenega dela, ki bi ga kazalo prej razširiti, ne pa omejevati.

Brez dvoma je vse to za filharmonijo velika obveza, ki vedno znova nalaga trdo delo, preverjanje lastnih sil in zmogljivosti tudi v trdi mednarodni konkurenci. Le tako bo lahko ostala osrednja slovenska glasbena institucija eno izmed središč slovenske glasbene kulture.

PRIMOŽ KURET

FOTO: LADO JAKŠA

ŠEMPETER PRI NOVI GORICI

Učenci vseh oddelkov glasbene šole Šempeter pri Novi Gorici so s pomočjo svojih učiteljev — mentorjev pripravili tematski večer, posvečen 150-letnici smrti skladatelja Franza Schuberta.

Obširen program je obsegal najrazličnejše glasbene oblike in instrumentalne skupine, popestril pa ga je odlomek iz Schubertove vokalne ustvarjalnosti.

Basist Bogdan Brecelj je ob spremljavi klavirja zapel zahteven samospjev Smrt in deklica. Ostali program so izpolnile solo pianistke s Schubertovimi plesnimi skladbami: ecosaise, valčki, nemški plesi, pianistka Mojca Furlan je zaigrala scherzo. Ob klavirski spremljavi pedagoginje Milene Vuga in Klavdije Jamšek sta se predstavila še flautistka Suzana Furlan in violinistka Alida Mozetič. Prepolno dvorano poslušalcev v glasbeni šoli so razveselile še tri večje skupine: zvočno zanimiv trio: flauta, kitara, kontrabas, harmonikarski kvartet je zaigral Madžarsko koračnico, godalni orkester pod vodstvom Marjana Koniča pa vojaški marš. Zlasti godalni orkester je zaigral prepričljivo in tako najuspešneje zaključil glasbeni večer.

Poslušalci so vse mlade glasbenike nagradili s prirčnim aplavzom.

DRUŠTVO GLASBENIH PEDAGOGOV

Mnoga društva so ustanovili aktivni ustvarjalci, ki žele, da bi se na vseh področjih človekovega življenja nekaj premaknilo. Žal nekatera obstajajo le na ustanovni listini.

Društvo glasbenih pedagogov Ljubljane, Zasavja in Notranjske je eno tistih, ki vestno izpolnjujejo načrtani program: pripravlja revije mladih glasbenikov, organizira strokovna predavanja slovenskih glasbenikov in muzikologov za glasbene pedagoge; prav tako je društvo začelo ustanavljati aktivne za posamezne instrumentalne skupine, tako prvi godalni aktiv že živi, njegovo delo pa usmerja profesor Vili Demšar. Delovanje vsakega aktivna želijo povezovati s predavanji naših znanih instrumentalistov. Lani organizirane revije mladih glasbenikov v Trbovljah, Ljubljani in Domžalah so predstavile poudarjenost mladine enajstih glasbenih šol, srednje glasbene šole in Akademije za glasbo. Letos bodo na podobnih revijah zaigrali ansamblji v Cerknici, solisti in komorne skupine pa v Ribnici in Zagorju.

KRANJ

Vsako leto pripravijo nekateri učitelji in učenci glasbene šole v Kranju tematsko zaključene nastope. V sredo, 20. decembra, je nastopil klavirski oddenek. Učenci iz razredov profesorice Marije Pravst — Bezlažev in Janje Zupančičeve so igrali dela slovenskega skladatelja Pavla Šivica. Slišali smo skladbe za učence začetnike, pa tudi mnogo bolj zahtevne skladbe, ki so jih igrale učenke višjih razredov.

Skladbe so spremljale ustrezno izbrane recitacije iz slovenske in svetovne poezije, na kratko pa sta napovedovali — tudi učenki — predstavili skladatelja Pavla Šivica. Veseli, da so ga lahko pozdravili, so učenci po nastopu poklepetali s skladateljem o njegovih skladbah in ga povabili, naj jih še kdaj obišče.

JASMINA POGAČNIK

OSMO TEKMOVANJE

Letošnje tekmovanje učencev glasbenih šol SR Slovenije, že VIII. po vrsti, bo imelo sklepno prireditev v Mariboru. Organizator finalnega tekmovanja ŠOLA ZA GLASBENO IN BALETNO IZOBRAŽEVANJE v Mariboru pripravlja ob izteku tekmovanja strokovno posvetovanje slovenskih glasbenih pedagogov o sedanjem stanju in problematiki glasbenega šolstva in kulturnega življenja nasploh.

Tekmovanje bo steklo v drugem šolskem polletju in bo sklenjeno v marcu 1979.

Naše osrednje društvo glasbenih pedagogov se ukvarja tudi s problematiko pomanjkanja strokovnih kadrov, ker je pedagogov kljub precejšnjemu vpisu na Pedagoško akademijo in Akademijo za glasbo še vedno premalo; ob tem ne zanemari razvoja in položaja glasbenih šol (in pedagogov) v naši družbi, ki preraščata stare okvire vzgojno-izobraževalnega sistema, vedno pomembnejše pa je tudi sodelovanje z nastajajočo celodnevno osnovno šolo. Glasbeni pedagogi se zavedajo, da je glasbena vzgoja del kulture, ki naj postane lastna vsej naši družbi. Pred njo smo tudi vsi odgovorni za delo, ki ga opravljamo.

Glasbeni pedagogi se soočajo s problematiko informiranja, zato nujno zahtevajo čim širše razprave o težavah in problemih; odločitve ne smejo mimo njih, saj je prav od glasbenih pedagogov odvisna celotna glasbena vzgoja, ki daje mlade člane orkestrrov, pevce, naše glasbene ustvarjalce in poustvarjalce.

U.Č.

FESTIVAL KURIRČEK POSVEČEN GLASBI

Sredi decembra so v Mariboru potekale sklepne prireditve festivala Kurirček. Ta festival je ena od treh najpomembnejših manifestacij zveznega pomena, ki razvijajo in predstavljajo ustvarjalnost otrok in za otroke.

Drugi dve takšni sta še Festival otroka v Šibeniku in Zmajevе dečje igre v Novem Sadu. V zadnjem času se te tri prireditve tudi povezujejo in prepletajo.

Mariborski Kurirček, katerega temeljno izhodišče je spremljanje, spodbujanje in tudi strokovno vrednotenje naprednega umetniškega snovanja za mlade in ki s posebno pozornostjo goji vrednote narodnoosvobodilnega boja in revolucionarnega izročila, je letošnje sklepne prireditve posvetil predvsem glasbi. Dva dneva sta potekala v znamenju „Srečanja ob partizanski pesmi“.

Prvi dan je bila revija izbranih otroških pevskih zborov, na kateri so nastopali zborčki iz VVO Vanček Šarh (Maribor), OŠ Pohorski bataljon (Oplopnica), OŠ Starše, OŠ Miha Pintar-Toledo (Velenje), I. osnovne šole (Celje), OŠ Anton Aškerc (Velenje) in OŠ Ivo Lola-Ribar (Novi Sad). Na reviji mladinskih pevskih zborov pa so zapeli pevci z OŠ Bojan Illich (Maribor), OŠ Josip Broz-Tito (Domžale), OŠ Boris Zihel (Ljubljana), OŠ Anton Aškerc (Velenje), Vesna (Zagorje), OŠ Gornja Radgona, OŠ I. celjske čete (Celje), RTV Ljubljana in MPZ Maribor.

Posebno privlačen del Festivala je bila izvedba Britnovega dela „Uprizorili bomo opero“. To zanimivo in za mladino nadvse primerno operno delo je izvedel ansambl ljubljanske opere. V

okviru prireditev so se vrstili tudi literarni nastopi književnikov v šolah petih občin in v dveh vojašnicah v Mariboru, potem razstava likovnih del in program z razglasitvijo nagrad iz literarnega natečaja za mladino in odrasle. Podelili so tudi „Priznanja partizanskega kurirja“, ki sta ju tokrat prejela dva ugledna glasbenika — skladatelj, dirigenta in pedagoga: Janez Kuhar iz Ljubljane in Slavko Zlatič iz Pulja.

Posebno pozornost je pritegnil tudi strokovni del festivala. Tokrat je bila tema simpozija „Spodbude, razvojne oblike in dosežki na področju mladinske zborovske glasbe pred vojno, med NOB in po osvoboditvi“. Glavni referat je pripravil dr. Andrej Rijavec iz Ljubljane, ki je osvetlil slovensko mladinsko zborovstvo, za svoja področja pa so pregled prispevali še dr. Roksanda Pejović iz Beograda, Dubravko Pačalić iz Zagreba, Mirjana Dizdarević iz Sarajeva in Hranislav Djurić iz Novega Sada.

Na seji skupščine festivala Kurirček so med drugim že začrtali vsebinski program prihodnjih prireditev. Določili so tudi teme strokovnih posvetovanj. Od glasbenih tem, ki so na vrsti vsako drugo leto, bodo v naslednjih letih analizirali mladinske pesmi z vidika književne in glasbene vrednosti v medsebojnem razmerju ter glasbeni in literarni delež šolskih praznikov.

V prihodnje se b v delo festivala vključila tudi Glasbena mladina, ki je na skupščini ponudila nekaj konkretnih predlogov za sodelovanje, ki so naleteli na ugoden odziv. O tem sodelovanju bomo v naši reviji še poročali.

IGOR LONGYKA

UROŠ KREK

Skladatelj Uroš Krek je Ljubljčan in ga poznamo kot profesorja za kompozicijo na Akademiji za glasbo v Ljubljani. Čeprav mu rojstni kraj s svojim mestnim vrvežem ni preveč simpatičen in se prav rad odpelje v svoje novo domovanje v Lescah na Gorenjskem, je vendarle že od mladih nog tesno povezan z Ljubljano.

Rodil se je pred 56 leti, 21. maja 1922, v družini poznavalcev in ljubiteljev glasbe. Njegov oče Gregor Krek je bil uradnik in pevec v zboru Glasbene matice Ljubljanske, Gojmir Krek, ki ga poznate kot glasbenega kritika, skladatelja in urednika revije *Novi akordi* (1901–1914), je bil skladatelj stric. Tudi v materini družini so bili glasbeniki; njen brat je igral violino pri Dunajskih filharmonikih. Seveda zato ne moremo Uroša Kreka že kar vnaprej „obsoditi“, da je glasbeno nadarjenost podedoval, zagotovo pa lahko trdimo, da je okolje že od zgodnje mladosti vplivalo na njegovo nagnjenje do glasbe. Šestim letom se je začel učiti igranja na violino, pri štirinajstih pa se je lotil še klavirja. Ko so prišla študijska leta, se je odločil za slavicistiko in poslušal predavanja pri naših znanih slavistih, kot so bili na primer Kidrič, Ramovš, Nahtigal.

Ni vztrajal do diplome, temveč je spet začel študirati klavir pri Marti Osterc, ki je bila žena skladatelja Slavka Osterca in je veljala za zelo dobro pianistko. V tem času se je Uroš Krek prvič poskusil v skladanju, posredno je nanj vplival Osterc.

Ko je bil z osemnajstimi leti sprejet v drugi letnik srednje glasbene šole (v izpitni komisiji so bili profesorji: pevec Julij Betetto in skladatelj Stanko Premrl in Lucijan Marija Škerjanc), se je začela druga svetovna vojna. Sodeloval je v Osvobodilni fronti, leta 1942 pa je bil interniran. Zaradi vojne je bil Krek s študijem v zamudi; leta 1947 je diplomiral iz kompozicije pri profesorju L.M. Škerjancu, nekaj let pa je študiral tudi kontrabas in ga igral v opernem orkestru. Po končanem študiju se je pravo komponiranje zanj šele začelo, poleg tega je v letih 1947–1957 opravljal službo glavnega urednika celotnega glasbenega programa na Radiu Ljubljana, naslednjih deset let je bil asistent za etnomuzikologijo na Glasbeno narodopisnem inštitutu v Ljubljani, od leta 1967 dalje pa je profesor za kompozicijo na Akademiji za glasbo v Ljubljani.

Krekovi kompozicijski začetki segajo v vojna leta, ko so razmere pri nas narekivale predvsem vokalno glasbo, ki odseva ideje in občutja množic. Zato se iz razumljivih vzrokov ni mogel glasbeno razvijati v tisti smeri, ki sta jo pri nas pred vojno začrtala skladatelja Kogoj in Osterc ter še nekateri zagovorniki tedanje sodobne glasbe. Tedaj ni bilo možnosti, da bi naš skladatelj vzdrževal stike s tujino in bil seznanjen z najsodobnejšim glasbenim dogajanjem. Mladi Krek si je širil obzorje s poslušanjem radia, sodeloval je v opernem orkestru in bil v tesnih stikih z nekoliko starejšima stanovskima kolegoma Demetrijem Žebretom (1912–1970) in Samom Hubadom (roj. 1917). Šele okoli leta 1950 so se naši skladatelji začeli „zavedati“ klasikov 20. stoletja (Bartok, Prokofjev, Stravinski, Britten), obnovili so stike s tujino, ponovno sta „oživila“ Kogoj in Osterc.

Podobno kot mnogi skladatelji je tudi Krek začel iskati stike s tradicijo, ki jo je prekinila vojna. To dokazujejo nekatere njegove skladbe iz tega obdobja, na primer Sonata za violino in klavir (1946) in Koncert za violino in orkester (1949), ki sta značilno neoklasicistični. Eno najbolj nazornih del slovenskega glasbenega neoklasicizma je prav gotovo Krekova Simfonieta (1951), v kateri se neoklasicizem med drugim kaže v „klasični“ sonatni obliki, prozornosti gradnje in terčno zasnovanih harmonijah. Skladba sodi že med klasična dela povojne slovenske orkestralne ustvarjalnosti. Posvečena je skladateljevemu prijatelju in dirigentu Samu Hubadu, ki je skladbo že mnogokrat uspešno izvedel v Jugoslaviji in v tujini. Delo se odlikuje po notranjem poletu, vedrini in ni obremenjeno z glasbenim sporočilom. Že sam naslov hoče poudariti „lahkotnejši značaj prikupnega simfoničnega muziciranja“, ki se „daleč od vsakršne resnobnejše življenjske filozofije sproščeno predaja muzikantskemu toku.“ Medtem ko so nekateri mlajši skladatelji Krekove generacije skušali slediti sodobnim glasbenim iskanjem, se je Krek izogibal novotarstvu. Seveda to še ne pomeni, da ni

Hornist Jože Falout in skladatelj Uroš Krek

Mojster Krek med komponiranjem

Rokopis Krekove najnoveše skladbe.

Skladatelj na vaji simfoničnega orkestra Slovenske filharmonije. FOTO: SREČKO ZALOKAR (vse fotografije)

napredoval. Ker mu je bilo eksperimentalno pisanje tuje, se je raje posvetil izboljševanju že doseženega. Postal je tehtnejši, bolj izbirčen pri tonskem materialu in bolj poglobljen. Medtem ko je Koncert za fagot in godalni orkester (1954) še neoklasicističen, pa skladba *Mouvements Concertans* (1955) za godalni kvintet že kaže omenjeni napredek. *Sonatina za godala* (1956), ki je nastala po naročilu Zagrebških solistov, je spet lahkotnejše delo, ki pomeni izvajalcu prijetno muziciranje, poslušalcu pa razvedrilo. Po *Rapsodičnem plesu* (1959) in *Koncertu za rog* (1960) je skladatelj skomponiral *Inventiones ferales* (1962) za violino in godala. Posvečena je Krekovemu očetu in umetnosti violinista Igorja Ozima. Skladatelju je v tej skladbi uspelo mojstrsko združiti atonalne principe komponiranja (skladba se začne z nekakšnim dodekafonskim kanonom) z motiviko belokranjske ljudske glasbe (petje kresnic). Skladba sestoji iz treh stavkov, ki razvijajo „misel o življenju in smrti v več dimenzijah: prva je lirično razmišljujoča s pritajeno bojznijo, druga uporniška, življenjsko strastna, tretja pa sprijaznjena z usodo.“ Invenije so doživele prvo izvedbo na Bialu sodobne glasbe v Zagrebu leta 1963. Pet narodnih pesmi za visoki tenor in klavir je posvečenih tenoristu Mitji Gregoraču. Samospevi so napisani po predlogah ljudskih pesmi iz Rezije, Medžimurja in Prekmurja in pomenijo nekakšno vsebinsko celoto življenja in nehanja, neizbežnosti usode slovenskega naroda. Tudi v „glasbeno-literarnem“ delu *Staro-egiptovski strofe za tenor in orkester* (1967) je skladatelj uporabil gradivo etnomuzikologije. Krek rad posega po ljudski melodiki in harmoniki, bodisi tako da ljudsko temo dosledno uporabi v lastnem delu, bodisi da tematiko vzame samo za izhodišče svojega dela, ali pa — kar je najtežje in kar skladatelju največkrat uspe — samostojno oblikuje glasbo tako, da zveni „ljudsko.“

Po delih, ki jih je skladatelj napisal v naslednjih petih letih (*Concertino za piccolo*—1967, *Theme varie* za pozavno in klavir—1968, *Episodi concertanti*—1971, *Sonata za dve violini*—1971, *Sonati za oboe solo*—1971 in *Mala simfonija za kvintet trobil*—1973) se kaže še ena prelomnica v njegovem ustvarjanju. Krek je začel iskati nove zvoke in nove kompozicijske prijeme, tako n.p. v *Simfonii per archi* (1973). Nova je predvsem uporaba aleatorike (izvajalci nekatere pasuse kompozicije zaigrajo po „igri naključja“, saj jim skladatelj samo nakaže možnosti igranja). Skladbe mlajšega datuma so še *Duo za viol. in violončelo*, *Trio za violino, violo in violončelo*, *Lirična suita za mešani zbor*, *Dječje oči za mešani zbor*.

Ker sta samo zadnji dve od naštetih skladb acappela, torej izrazito zborovski in nimata instrumentalne spremljave, se boste morda upravičeno spraševali, zakaj Uroš Krek načeloma ne piše vokalne glasbe. Sam prepovedi pravi, da je je imel že v mladosti na pretek. Če ob koncu skušamo povzeti nekaj bistvenih značilnosti njegovega pretežno instrumentalnega opusa, ne moremo mimo Krekove ljubezni do narave in folklorne ter vsega „ljudskega“, zlasti pa ne moremo spregledati njegove lirične note, ki je nedvomno pogojena v skladateljevem značaju.

DARJA FRELIH

ODDAJA „IZ DELA GLASBENE MLADINE SLOVENIJE“ NA PRVEM RADIJSKEM PROGRAMU V SOBOTO, 17. FEBRUARJA 1979 OB 18.30 BO POSVEČENA SKLADATELJU UROŠU KREKU!

DVAJSET LET NA PAMET

Skupin, ki bi svoj program izvajale na pamet, ni prav mnogo ne pri nas in ne drugje po svetu. Primož (r. 1942), Tomaž (r. 1944) in Matija (r. 1939) so se tako odločili že na prvem celovečernem koncertu 1958 v Slovenski filharmoniji. V komornih zasedbah se dogaja navadno, da se člani menja-jo, dosežejo vrh, pa zvedeni-jo in izginjajo. Bratje Lorenz pa že dobrih dvajset let pravzaprav neprestano izpopolnjujejo svojo poustvarjalsko raven, obenem pa svoje izkušnje posredujejo mladim glasbenikom. Morda so se naučili vztrajnosti tudi zaradi težav, ki jih je bilo na začetku nič koliko.

Tomaž: „Pred dvajsetimi leti je bilo mogoče nastopiti le v Ljubljani, Mariboru, Celju in morda še kje, danes pa imajo številni kraji na Slovenskem svoj koncertni abonma. Dolga leta še vprašati nismo upali, če bomo za igranje kaj dobili, danes pa že najmlajši ansambli postavljajo kar zahtevne pogoje. Marsikaj se je spremenilo, na začetku je za trio bilo pravo doživetje, če je bil omenjen v časopisni notici. Mladih skupin ni bilo, pa tudi profesionalno se s komorno igro ni pravzaprav nihče ukvarjal.“

Bratje Lorenz so nedvomno prispevali k razmahu komorne igre pri nas. Ne le da

so s svojim zgledom potrjevali, kakšno zadovoljstvo in uspehe takšno igranje nudi, tudi sami so in še vzgajajo mlade glasbenike. Tomaž je oblikoval že nekaj komornih skupin, vodil je tečaj komorne glasbe v glasbenomladinskem taboru 76. in 77. leta v Seliščih, Matija je bil leta 1977 profesor v grožnjanskem mednarodnem taboru, Primož pa občasno spremlja soliste. Najvažnejši so vsekakor nastopi tria, ki jih je bilo tudi za Glasbeno mladino resnično veliko.

„Prvo turnejo za glasbeno mladino smo imeli v Srbiji, pripoveduje Tomaž, „pravico do nje smo dobili po nastopu na Somborskih večerih, ki jih je organiziral Dušan Trbojevič, znani pianist in kulturni delavec. Takoj po tem smo nastopili tudi za hrvaško glasbeno mladino in v sklopu njenih koncertnih izmenjav odšli tudi na turnejo po Zvezni republiki Nemčiji. V Sloveniji so ravno ustanavljali glasbeno mladino, ko smo skupaj z drugimi snemali ploščo ob obletnici jugoslovanske organizacije. Torej smo v glasbeni mladini že pošteno zakoreninjeni.“

Na svojih koncertih so se bratje Lorenz srečevali s takšnim in drugačnim občinstvom. Slišati je mnenja, da so mladi poslušalci izven središč bolj pazljivi od mestnih.

Kaj meni o tem Tomaž?

„Prav nič ni važno, od kod so poslušalci, pač pa je za njihovo zbranost pri poslušanju odločilno dejstvo, koliko in kako so deležni glasbenega pouka. Pomembna je splošna raven pouka, še posebej pa priprava na koncert. Sijajno je takrat, kadar se koncertni program navezuje na snov in pomeni pravzaprav živo uro glasbenega pouka. Takrat je zbranost največja.“

Res pa je še nekaj: mladina se pri oceni izvajalca nikoli ne zmoti. Če se kdo pritožuje zaradi slabega stika z mladimi, pomeni, da jih njegovo igranje gotovo ni zadovoljilo. Nujno je seveda, da glasbeniki sami komentirajo koncert in s tem pritegnejo poslušalce, pa da jim v sproščenem pogovoru po koncertu pojasnijo malenkosti, ki so za razumevanje glasbe pogosto odločilne.“

Če trio Lorenz tako dolgo vztraja pri mladinskih koncertih, ga najbrž po svoje pritegujejo, čeprav veljajo za naporno delo.

Tomaž: „Mladinski koncert nikoli ne bi smel biti vaja za večerni nastop, kaj takega je največja goljufija. Igrati mladim je lahko največji užitek ali muka, odvisno od tega, kako so poslušalci na koncert pripravljeni. Kadar se zgodi, da igraš v

prazno (do tega pride res redko), potem je skoraj lažje pred odraslo publiko, ki je iz obzirnosti vsaj mirna.“

Glasbena mladina velikokrat razpravlja tudi o tem, kakšni naj bodo programi na mladinskih koncertih:

Tomaž: „V vseh teh letih nastopanja smo prišli do ugotovitve, da je najbolje, če program zajema čim več avtorjev in čim krajše skladbe. Tudi s kratkimi skladbami je mogoče izvrstno prikazati glasbene oblike in značilnosti posameznega obdobja. Z dolgimi deli mlade samo odvrčamo od glasbe.“

Za Glasbeno mladino so bratje nastopali na turnejah v Kanadi, Nemčiji, dvakrat v Franciji in v Italiji. Razen tega so nastopili tudi na posameznih glasbenomladinskih koncertih, recimo v Avstriji, lani pa tudi v Braziliji. In še prijeten spomin s tega koncerta: na programu so bila nevsiljivo in prikupno natisnjena pravila lepega vedenja na koncertu.

Tomaž: „Pri nas kaj takega danes že skoraj ne potrebujemo več, ker se je v letih, kar imamo Glasbeno mladino, izoblikovalo tudi občinstvo. V začetku šestdesetih let pa so na naših turnejah po Jugoslaviji otroci ne le klepetali, pač pa se — celo žogali!“

Razgovor pripravila
METKA ZUPANČIČ

Člani tria Lorenz (z leve Matija, Tomaž in Primož) z nezzosopranistko Marjano Lipovšek, s katero so nedavno mesec dni gostovali po Franciji. FOTO: LADO JAKŠA

LJUDSKE BALADE NA KONCERTNEM ODRU

Sredi decembra je bil v Narodni galeriji v Ljubljani koncert ljudskih pesmi in glasbil. Izvajalci so bili: Mira Terlep (komentar in glasbila), Matija Terlep (glasbila), Bogdana Herman (glas) in Marko Terseglav (spremno besedilo k pesmim). Koncert je navdušil poslušalce in zbudil veliko pozornost javnosti, saj so bila umetniško predstavljena številna slovenska ljudska glasbila in pesmi. Marko Terseglav, etnomuzikolog, ki je za koncert izbral ljudske balade, je o svojem izboru napisal pričujoče razmišljanje, Darja Frelj pa dodaja kratko oceno koncerta.

Ob koncertu ljudskih pesmi in glasbil, ki je bil 15. 12. 1978 v Narodni galeriji, se poslušalcu takoj postavi načelno vprašanje o avtohtonosti in priredbi ljudske pesmi. Ko ljudsko pesem snemaš na terenu, je vsem jasno, da je originalna – ljudska, ko pa se tak pesem pojavi na koncertnem odru, jo spremlja polno dvomov o njeni „čistosti.“ Ni mišljena čistost v tehnično-interpretacijskem smislu ampak v načelnostrokovnem. Je balada, ki jo zapoje poljubno izbrana pevka širšemu koncertnemu občinstvu, še ljudska ali gre za priredbo? Če pa gre za priredbo, ali je opravičljivo, da pesem predstavljamo kot ljudsko? In nazadnje še glavno vprašanje, ali so priredbe ljudskih pesmi sploh potrebne in dopustne, četudi gre za koncertno predstavitev?

To je le nekaj vprašanj, ki se ponujajo etnomuzikologom, muzikologom in slavistom. Oboji iščejo različne rešitve, ob novih rešitvah pa se spet odpirajo nova vprašanja. Zato bi bilo pametno, da enkrat ne bi sledili teoriji, ki se razvija o načelnosti, ampak praksi, kakršna se je pokazala naši skupini ob predstavitvi ljudske pesmi v Narodni galeriji.

Takoj naj povem, da nisem proti priredbam, le mislim, da se bo marsikatero načelno vprašanje rešilo samo od sebe, če pogledamo, kakšen je bil namen naše skupine. Zavedali smo se, da imamo Slovenci mnogo lepih umetniško izraznih ter čustveno in vsebinsko povednih pesmi, ki pa jih mnogi ne poznajo ali pa jih poznajo iz šolskih čitank, kjer so bile objavljene brez melodije in s tekstovnimi popravki in „olepšavami.“ Prav s temi smo začeli: z Desetnico, Lepo Vido, Lenoro, Zarčico in Sončico, ker so ljudem še najbolj znane, hkrati pa jih nikoli niso slišali z napovedno vred. V arhivu in fonoteki GNI pri SAZU smo poiskali tiste različice Lepe Vide, Desetnice ... idr., ki so imele zapisano melodijo ali pa je bila ta posneta že na magnetofonski trak. Odločili smo se za arhivsko varianto, čeprav je bila mogoče krajša in bolj nepopolna kot že znana varianta. Torej, če je bila okrnitev malenkostna in je vsebinsko jedro ostalo, smo pesem predstavili tako, kot smo jo našli

v zapisu. Če pa je bila pesem tako okrnjena, da je največkrat ostala od nje le kakšna kitica, smo vzeli melodijo, tekst pa smo „sestavili“ iz vseh znanih variant, ki so bile več ali manj okrnjene. Eni je manjkali začetek, drugi konec, tretji kakšna kitica v sredini ... V bistvu smo te variante združili v eno samo tekstovno popolno pesem, v tekst sam pa s popravki nismo posegali. Včasih pa smo pustili tudi fragment in ga nismo dopolnjevali (n. pr. Lepa Vida), ker se nam je tako pesem zdela prepričljiva in dokumentarna. Tudi pesem s kompletnim besedilom in melodijo smo uvrstili na program brez tekstovnih posegov.

Drugo pa je seveda vprašanje glasbene priredbe. Ta beseda sicer na tem mestu ne ustreza, ker ni šlo za priredbo, kot jih poznamo v glasbi. Znano je, da se slovenske ljudske pesmi pojejo a capella in tako smo jih predstavili tudi mi. Z nekaterimi pesmimi pa smo hoteli ustvariti posebno vzdušje, bodisi časovno bodisi čustveno. Pesmi Krajcar majhen dnar, ki je srednjeveška, smo skušali izbrati spremljavo, ki bi ustrezala dobi ter slovenski zgodovinski in etnološki resničnosti. Zato smo za spremljavo izbrali znani slovenski glasbili, piščal in žveglo, ki sta pričarala tudi srednjeveško fevdalno vzdušje. Pesem Kata Katalena je bila spremljana z okarino, glasbilo, ki ga sicer niso izdelovali ljudje sami doma, bilo pa je po Sloveniji zelo razširjeno. Novejši pesmi iz Prekmurja pa smo spremljali s kitaro in lončenim basom oz. samo s kitaro. Kitara ni bila ljudsko glasbilo, je pa danes tako razširjena, da smo jo morali vključiti v predstavitev glasbil, saj je prireditev predstavila tudi slovenska ljudska glasbila in melodije. Ker je šlo le za predstavitev glasbil, ki so izpričana v znanstveni literaturi in življenju, ni bilo vedno nujno, da se je melodija res igrala v kraju, od koder izhaja glasbilo. Melodije so zapisane na terenu, glasbila so ljudska, le izbor melodij za glasbila je bil tu in tam poljuben.

Iz povedanega sledi, da naš večer ni bil strogo (skrupulozno) znanstveno izveden, saj bi zaradi tega predstavitev izgubila svojo moč in del svoje resničnosti. Čeprav nam je koncertna pred-

stavitev nudila svobodo, smo se ji v večji meri odrekli in se skušali približati originalu v tisti idealni obliki, ki je bila sprejemljiva za strokovnjaka etnomuzikologa pa tudi za poslušalca. Seveda si je nesmiselno predstavljati, da je original ponovljiv. Taje enkrat in čim pride pesem od ljudskega pevca na oder, pa naj bo posnemanje še tako verno, to ni več original. Poudariti pa moram, da je naša odlična interpretatorica Bogdana Herman poskušala kar najzvesteje podati original. Tu ne mislim samo na tekstovno predstavitev pesmi, ki jih je pevka zapela v dialektih, ampak tudi na izvirno melodično sliko. Pevka je kljub svojemu lastnemu pevskemu izrazu natančno sledila originalu, tako da je dinamično in agogiko speljala natančno, kot nam jih kažejo zvočni posnetki originalov in arhivski zapiski. „Njen“ je bil seveda le glas, ki je boljši kot na originalnih posnetkih. Ta „svojevrsnost“ ni odmik od „prave“ pesmi, ampak je samo pevčeva ali instrumentalistova interpretacija, ki je seveda obravnavana po njegovo. To pa ni priredba.

In če strnemo misli o „priredbah“ na našem večeru ljudskih pesmi in glasbil, lahko priberemo, da je bila prireditev zgolj predstavitev našega bogatega izročila, ki je bilo do sedaj širšemu krogu poslušalcev neznano. Za to prireditev smo si „izposodili“ le pevkin glas in bogato etnološko in muzikološko znanje instrumentalistov. Torej imajo samo take predstavitve možnost, da širše popularizirajo ljudsko kulturo. Desetnica, Majhen denar, Lepa Vida, Ribniška Alenčica, Zarčica in Sončica in druge bi brez take predstavitve ostale ljudem neznane. V bistvu je naš koncert samo populariziral pesmi, ni pa jih priredil, zato je to še vedno ljudska pesem v vsej svoji specifičnosti in avtohtonosti. Tako predstavitev ljudske pesmi je edino možna in znanstveno opravičljiva, če hočemo govoriti o nedotakljivi in nespremenljivi ljudski pesmi. Priredbe ne moremo šteti za ljudsko, predstavitev pa lahko. Hoteli smo predstaviti pesem tako, kot je. Zato seveda priredba ni prišla v poštev, saj je kot bumerang. Na eni strani z dobro priredbo odpravimo harmonijske in kompozicijske „napake“ ljudske glasbe, po drugi strani pa se s priredbo zabrišemo vse posebnosti ljudske glasbe, ki je prav zaradi teh posebnosti slovenska, in ne kate-rakoli. Mi pa smo predstavili prav slovensko pesem, zato jih je pevka zapela z „napakami“ oz. posebnostmi vred. S tem smo ohranili vse lepote in značilnosti, ki niso v dvo-, tri- in štiritaktnem taktu. Tako podoba

„tirolskega“ ritma naše pesmi so Slovencem vsilili prirejevalci. Pesmi, kot so bile zapete 15. 12. 1978 v Narodni galeriji, pa so pokazale, da naše glasbeno bogastvo ne sega le do Tirolske, ampak daleč nazaj v staroslovensko izročilo, ki je obogateno z novimi, specifično slovenskimi elementi. Vse povedano seveda ne izključuje možnosti priredb, le treba je reči bobu bob in priredbam priredbe, ne pa da komponistovo harmonizacijo ali predelavo predstavljamo kot originalno ljudsko glasbo. Mirno lahko rečemo, da je naša skupina izvajala ljudsko in ne „ljudsko“ glasbo. To pa je tudi namen in prednost naše skupine.

MARKO TERSEGLAV

USPEŠEN KONCERT

O izvajalcih Večera slovenskih ljudskih pesmi in glasbil v Narodni galeriji v Ljubljani lahko govorimo le v superlativih. Pevka Bogdana Herman, (ki je slavistka in se s petjem ukvarja bolj ljubiteljsko kot profesionalno), je poslušalca prevzela z izvajanjem ljudskih balad o Lenori, Desetnici, Lepi Vidi, Razbojnikovi ženi, o Maščevanju zapuščene ljubice, Ribniški Alenčici, Vojak marširajo in z ljubezensko pesmijo Spevaj nama Katka. Omeniti velja prav vse, saj jih je podala izredno doživeto in lahko bi rekli profesionalno glede na specifične zahteve folklornega gradiva. Uvodno in spremno besedo k pesmim je imel sodelavec Glasbeno narodopisne sekcije pri SAZU Marko Terseglav. Izvajalca Mira in Matic Terlep sta s predstavitev ljudskih instrumentov (žvegla, oprekelj, drumlica, okarina, piščali, pojoča žaga, gudalo, orglice, žlice, glavnik, kitara, dvojnice, dudu, citre, tamburice) prav tako zbudila izredno zanimanje pri poslušalcih, ki so si v odmoru ogledovali in preizkušali predstavljena glasbila.

ZKO mesta Ljubljane in skupina ljubiteljev ljudske glasbe bi v bodoče še morala poskrbeti za podobne večere, saj se Slovenci, ki niso v neposrednem stiku s tovrstnim blagom, niti ne zavedajo, kolikšne zaklade ima naša folklor. O tem nas je večer v Narodni galeriji prepiral.

Naj povemo, da so v letošnjem šolskem letu številni osnovnošolci po Sloveniji že spoznali omenjene ljudske instrumente Slovencev, saj jih Mira in Matic Terlep uspešno predstavljata v okviru programa Glasbene mladine Slovenije.

DARJA FRELIH

BEOGRAJSKE SLIKE

OB „SMOTRI UMETNIČKOG STVARALAŠTVA MLADIH JUGOSLAVIJE“

Kaj je bila „Smotra“? Dva tisoč mladih ustvarjalcev, zbranih v Beogradu v času 10. kongresa Zveze socialistične mladine Jugoslavije. Kulturni dohodek, ki je vsem sodelujočim dal priložnost, da pokažejo, kje so in kam gredo, križanja ustvarjalnih poti, ki so omogočale srečanja in izmenjave izkušenj.

Kulturne ustanove — Studentski kulturni center, Domovi kulture, delavske univerze — so odprle svoje dvorane koncertom, razstavam, manifestacijam, da bi se skozi dogajanja pokazala njihova različnost in preverila njihova upravičenost. „Smotra su razgovori, druženja, upoznavanja, prijateljstvo, sve one lepe uspomene, koje ćete poneti iz Beograda“, je pisal „Informator“. Kar smo prinesli iz Beograda, nas zavezuje, da iz množice vtisov izostavimo nekatere slike in tudi v mediju pisane besede dodamo k „Smotri“ majhen prispevek.

V Beogradu nas je ob prihodu pričakal dež in mraz in sobotni mrzlični vrvež. Velike razdalje med glavnimi točkami bivanja — hotelom Mladost, Studentskim kulturnim centrom, Studentskim gradom — so ta dan in tudi vse naslednje dni narekovale tempo življenja in hkrati tudi možnosti ogleda različnih prireditelj. Te so bile razsejane križem po mestu in so se nekatere dni zlasti ob večerih dogajale istočasno. Studentski grad v Novem Beogradu — beograjsko študentsko naselje — je v svoji moderni zgradbi, namenjeni kulturnemu delovanju študentov, prvi večer gostil slavnostno odprtje „Smotre“. Panoji s parolami v pozdrav kongresu, salve, ognjemot so v deževnem večeru pozdravljali množico mladih, ki so nato v veliki koncertni dvorani prisluhnili otvoritvenemu govoru Leva Krefta in slavnostnemu koncertu pevskih zborov.

Še prej pa smo se vsi udeleženci „Smotre“ prijaviili v recepciji Studentskog grada. Tu so nam med drugim dali tudi permanentno vstopnico za vse prireditve. Ko sem zaprosil zanj, so mi jo dali z besedami: „Evo, tu je, samo ne reci nikom, da si je dobil ovdje, jer je samo za učesnike.“ Pojasnil sem, da sodelujem v glasbenem programu v ŠKUC-u. „U redu, samo nemoj je pokazivati jer je samo za učesnike.“

Štirinajst dni pred začetkom „Smotre“ mi je telefoniral Zoran Damjanović in me povabil k sodelovanju. „Da prideš in da slišimo morda kaj za pripravljani klavir,“ tako je dejal. Bil sem prijetno presenečen, saj si nisem predstavljal, da v Beogradu vedo

za moje delo. Nato sem ga vprašal, kakšni so pogoji sodelovanja in če je potrebno, da pošljem vnaprej kakšne partiture ali trakove ali kaj podobnega. (Govoril sem v slovenščini, on pa v srbohrvaščini). „Ne, je rekel, „veš, ker poteka organizacija in sodelovanje prostovoljno, ne honoriramo nobenih prispevkov.“

V soboto zvečer sem po koncertu v ŠKUC-u srečal Vuka Kulenovića, prijatelja in študijskega kolega iz študentskih let na ljubljanski Akademiji za glasbo. Vuk se je po diplomirani vrnil v Beograd in je sedaj eden izmed najbolj afirmiranih beograjskih skladateljev mlajše generacije. Oba sva bila zelo vesela, da sva se videla po dolgem času in nato sva pletla topel prijateljski pogovor po raznih lokalih; ko je bilo že vse zaprto, sva pristala v klubu prosvetnih delavcev. Vuk mi je pripovedoval o sebi, o svojem delu, o svojem položaju mladega skladatelja in ponovno se mi je razkril kot senzibilen muzik, predan zvoku in glasbi, ustvarjanju, ki pa je kljub temu, da je uspešen in priznan skladatelj, nezadovoljen z življenjem, ki ga živi. V Beogradu se sicer dogaja dosti stvari, vendar se nova glasba izvaja in posluša v bolj ali manj zaprtih krogih. Več omenijo imena kot zvoki. Dejal je, da bi želel organizirati nekakšno društvo ali centre, kjer bi se zbirali glasbeniki od vsepovsod, izmenjavali bi informacije in izvajali različno glasbo. Predvsem bi radi pridobili mlado publiko, ki je preveč anemična in brez zanimanja za nove stvari. V Beogradu nekaj takega že obstaja, in sicer v obliki Studentskega kulturnega centra, katerega dejavnost je daleč bolj razvita kot pa recimo dejavnost podobnih institucij v Ljubljani. Res pa je, da uradna pot študija in kasneje afirmacije v glasbenem prostoru kaj kmalu zapre stike s širšimi oblikami dejavnosti in zato ni naključje, da vodijo glasbeno delo v beograjskem ŠKUC-u z veliko voljo in entuziazmom prav tisti mladi glasbeniki, tudi skladatelji, ki v okviru študija niso imeli možnosti realizirati svojih malo drugačnih širših zamisli. Treba pa je priznati, da je tudi publika, ki je prihajala na koncerte v ŠKUC, ostajala dokaj hladna, bolje rečeno nekako z enakim nekritičnim odnosom do dokaj različnih stvari, ki so se dogajale.

Če primerjam s tem situacijo v Ljubljani, bi rekel, da je tudi pri nas sodobna glasbena produkcija, ki je bolj ali manj konstantno v rokah etabliranih skladateljev, vezana na kroge poslušalcev, ki prihajajo na kon-

certe v Slovensko filharmonijo in v atelje DSS. Pa vendar obstaja dosti vsaj potencialnega odprtega mladega poslušalstva, ki si gotovo želi več dogajanja, kot ga je. Zanimivo pa je, da ti ljudje niso prišli do svoje odprtosti za novo skozi klasično (glasbeno) izobrazbo ali z obiskovanjem klasičnih koncertov, temveč skozi poslušalno senzibilnost, ki jo zahteva recimo kreativen, improviziran svobodni jazz ali temu sorodna sodobna glasba. Ta glasba uporablja kljub včasih čisto različnim zvočnim rezultatom podobne ustvarjalne postopke kot tako imenovana eksperimentalna glasba.

V enem naslednjih dni sva se z Vukom srečala v elektronskem

iz preloma postrenesanečne zahodneevropske glasbene tradicije. Ti zvoki pa so nas hkrati zavezovali, da se zavemo, kako naše delo ni le posledica individualnih ustvarjalnih hotenj, ampak tudi rezultat križanja vseh ustvarjalnih poti, ki so bile in so začrtane v svetu zvoka.

Od zvokov naših „učiteljev“ se je uho preselilo med zvoke iz skladateljskih delavnih avtorjev najmlajše generacije. Z orodjem klasičnega instrumentarija, v zavetju varnosti že preizkušenih modelov in form, se je uporaba zvočnega materiala gibala od dobesednih ali obdelanih citatov folklornih motivov, prek dialoga med glasom in instrumentom do

Iz koncertnih večerov v Studentskem kulturnem centru: Irina Ariskin in Stanko Šepić izvajata ciklus pesmi za sopran in klavir skladateljice Ingeborg Bugarinović.

Iz koncertnih večerov v Studentskem kulturnem centru: Tahi Kulenović izvaja Kanonikus za flavto in 4 magnetofone Bojana Barića

studiju Radia Beograd. Prinesel mi je dva izvoda svojih „Bukolik“ za čembalo. V enega je napisal posvetilo zame, v drugega pa prijateljici Evi, pianistki, z besedami: „Evi, koju ne poznajem, ali se nadam, da ču je upoznati.“

● Neka odločuje onaj, koji stvara. (Iz informatorja)

Večeri koncertov v Studentskem kulturnem centru so potekali v mehkim zvočnem loku, v različnosti, ki jih je združevala. Zvoki „nove dunajske klasike“ (Schoenberg, Webern) so kljub svoji rahlosti manifestativno napovedali odločitev za novo senzibilizirano poslušanja, ki je zrasla

previdnega spogledovanja z možnostmi magnetofonskega traku.

Nato se je zvočni prostor širil in uho je prodralo do samih korenin in elementov zvoka. Kontinuirani in linearni zvoki mehkih tolkal, ritmično-statični zvok čembala, klavir in kontrabas, v dveh skladbah obogatena z elektronskimi in obdelanimi konkretnimi zvoki. In ni naključje, da je v četrtem večeru spregovorila tudi filmska slika, odprla možnost naključnemu sodelovanju dveh medijev, aktiviralo se je oko. Nato se je zvočni lok spustil, kot da bi hotel sprostiti stopnjevano koncentracijo poslušanja, med vse in neobrerjenjene zvoke

srednjega veka in renesanse, med zvoke, ki so s svojo predanostjo čutnemu in minljivemu čudno povezani z zvoki sedanosti.

● Aplauz je bio dva put veći od sale.

(Politika, 11. 12. 1978)

● V sredo, 13. decembra zvečer, je bil v hali „Pinki“, domu mladine in pionirjev, poseben program, napovedan kot srečanje delegatov kongresa ZSMJ s mladimi Beograda. Ta program je vključeval centralno prireditev v veliki dvorani, nato pa še nekaj manjših, ki so bile istočasno v drugih prostorih. Tehnične in prostorske možnosti velike dvorane s približno 2000 sedeži, dajejo res dobre pogoje za uspešen spektakl. Vendar je bil dogodek — za naše morda preveč zahtevno oko in uho — vse prej kot to. Zbori, folklorne skupine, množica otrok, rock skupine z vmesnimi govori in recitacijami — vse to je bilo narejeno brez poslušalca za povezovanje, za prehode in prelive med enim in drugim, z nepotrebnimi tehničnimi napakami. Vse to je na temo — Tito, revolucija, — prej vrglo senco, kot pa jo počastilo z zglednim kulturnim dogodkom.

Razočaran sem odšel iz velike dvorane, želeč si ogledati tudi druge reči. Najprej sem šel do komorne dvorane, kjer pa me je pri vstopu ustavil paznik z besedami: „Samo za delegate.“ Nato sem mimo garderobe odšel proti „Dancingu“, kjer bi moral med drugim nastopiti tudi Tomaž Pengov. Pa me je ustavil garderobar in mi pojasnil, da je tudi tam prireditev... „Samo za delegate.“

● „Rekli smo, da bomo v bodoče čim manj pripravljali proslave in svečane akademije v starem stilu in da želimo povsem sveže in žive oblike iskanja umetniškega elana mladih... Ob 10. kongresu ZSMJ mi mladi želimo ponuditi umetniški doživljaj delegatom in gostom kongresa in mladim prebivalcem Beograda — umetniško zadovoljstvo, a ne priložnostne svečanosti...

Posebno želim poudariti značajno noto bratstva in enotnosti naših narodov in narodnosti, ki najlepše odzvanja skozi vsem nam drago paleto naših kulturnih raznolikosti. Dobro je, da vemo, da je bratstvo tudi v našem umetniškem druženju in da edinstvo ni v istovetnosti kulturnih in umetniških izrazov, temveč v prežemanju najširšega spektra narodnih in človeških lastnosti in iskanj.“ (iz otvoritvenega govora Leva Krefta)

● V ponedeljek je bil v ŠKUC-u prvi večer mladih jugoslovanskih skladateljev, na katerem so bila izvedena dela avtorjev iz Beograda, Sarajeva in Skopja. Po koncertu smo se dobili z nastopajočimi skladatelji in izvajalci in pogovarjal sem se z dvema makedonskima skladateljema. V spontan razgovor so se vpletale

misli in besede, ki so se sčasoma seveda morale dotakniti tudi „občutljivega“ področja ustvarjanja. Najprej sta mi povedala, da obstajata v Skopju dve skladateljski smeri, „folkloristi“ in „avantgardisti“, in da se mladi radikalno odločajo za eno ali drugo. Nato me je eden izmed njih vprašal, kako pišem sam, kaj želim izraziti s svojo glasbo. Rekel sem mu, da na vprašanje ne morem direktno odgovoriti, ker mislim, da področje skladateljskega dela ni zgolj ozko in večinoma zelo zaprto pisanje not, da so oblike zvočnega sporočila dosti širše in obsegajo vse medije, radio, koncerte, pisanje, in da bi moral biti zlasti mlad skladatelj odprt in hkrati tudi kritičen do vsega glasbenega dogajanja; da je del komponiranja tudi to, če greš na sprehod in poslušaj zvoke zvočnega okolja; povedal sem mu še kup teh reči. Nazadnje sem dejal, da so konec koncev zvoki zvoki in da sami po sebi ničesar ne izražajo. Nato je rekel: „Zdaj razumem, kaj hočeš izraziti s svojo glasbo.“

● Priprave na ljubljanski glasbeni prispevek so se začele šele na dan koncerta popoldne, ko sta v norišnico dogajanja v ŠKUC-u prispela Eva in Marko (z Evo sva igrala skladbo za dva klavirja). Poleg dveh klavirjev smo potrebovali tudi magnetofon in ozvočenje in ko sem vprašal, če so te stvari že pripravljene, je bil odgovor „Evo, sad če“, ki je bil sploh „slogan“ povpraševalno—ponudbenih odnosov. Popoldne je v ŠKUC-u tekel filmski program in tako smo morali pripravljati stvari v dvajsetminutnih odmorih med filmi. Vmes smo pili kavo in od časa do časa sem vprašal, če je drugi klavir že prispel. „Evo, sad če.“ S Slobodanom, ki je ob glasbi vrtil svoj film, sva šla k sreči že popoldne iskat v Studentski grad dva projektorja, ki pa nista imela najmanjše hitrosti projekciranja, na kateri bi moral film teči, da bi pokril vso glasbo. Tako je Slobodan vrtil najprej na enem projektorju originalni film, nato na drugem neki drug film, nato na prvem originalni film nazaj.

Po nastopu smo šli počivat na udobne fotelje v foyerju in mimo pride neko dekle iz ŠKUC-a. Stopi do mene in pravi: „Ti lahko čestitam? Bilo je čudovito. Nisem vedela, da kdo pri vas v Ljubljani počne take reči.“

● Sudeči prema izvedenim delima (njih skupno trinaest vključujoči i audiovizuelni spektakl slovenačnega avtorja Bora Turela), mladu generaciji jugoslovanskih kompozitorja obeležava velika heterogenost stilova, koja je verovatno pre rezultat želje za upoznavanjem novog, za eksperimentom, za specifičnim, nego što je izraz nekog šireg diapazona mogućnosti, koje mladi muzičar upoznaje tokom svog školovanja. (Politika, 22. 12. 78)

BOR TUREL

DEVETI DNEVI HRVAŠKE GLASBE

Z osrednjimi prireditvami v Zagrebu so se 20. decembra končali 9. „Dnevi hrvatske glasbe“. Kljub finančnim in organizacijskim težavam je bilo izvedenih več koncertov, prireditev in tribun v večjih mestih: Dubrovniku, Reki, Osijeku, Sisku, Varaždinu, Bjelovaru, Vinkovcih in drugod. Prireditve pa so potekale tudi v krajevnih skupnostih, temeljnih organizacijah in šolah v Zagrebu.

Osrednji, festivalski del, ki je potekal med 8. in 20. decembrom, se je odvijal v štirih tematskih sklopih: obletnice, hrvatska glasbena scena, svečanosti in predstavitev sodobne ustvarjalnosti.

Med obletnicami so posebno pozornost posvetili 100. obletnici rojstva Antuna Dobronića in 90. obletnici rojstva Krsta Oda. Oba sta zelo pomembna predstavnika hrvatske glasbene ustvarjalnosti, zlasti med obema vojnama. Dobronić je poleg ogromnega opusa (12 oper, 6 baletov, 9 simfonij, zbori, orkestralna, komorna in solistična dela), ki še ni dovolj ovrednoten, zastavil svoje pero tudi za napredne tendence glasbenega ustvarjanja, za uveljavitev nacionalnega glasbenega izraza. Oda, avtor treh oper, baleta, 4 simfonij, 5 zborovskih rapsodij, vrste komornih, orkestralnih in vokalnih del, je dosegel mednarodni ugled s tretjim godalnim kvartetom. Vrsto Dobronićevih del so izvedli na koncertih 8., 13. in 17. decembra, medtem ko je Oda 4. simfonija doživela praznovanje 8. decembra.

Ob obeh osrednjih likih so se ob 100-letnici rojstva spomnili tudi danes nekoliko pozabljenega in ne dovolj preučenega skladatelja Slavomira Grančarića (1878–1941). Njegov „Adagio con tristezza“, izveden na koncertu 17. decembra, ga je prikazal kot mojstra, ki suvereno obvladuje orkestrsko fakturo.

Z izvedbo del na treh koncertih so počastili tudi 70. rojstni dan Krešimira Fribece, avtorja, ki je nekdanje zelo radikalno posegel v glasbeni izraz, pozneje pa se je vrnil k zmernejšim stilnim tendencam in vnašal tudi folklorne elemente v svoj še vedno napredni glasbeni jezik.

Slednjič je bila z izvedbo motetov iz zbirke „Arion primus“ obeležena tudi 350-letnica izdaje zbirke Arion primus in Arion secundus (Strasbourg, 1628), hrvatskega avtorja Vinka Jelića.

V osrednjem delu devetih „Dnevov“ so bila predstavljena številna glasbenoscenjska dela domačih avtorjev. Zaradi boleznih sicer ni bilo predstave obnovljene opere „Ljubezan in zloba“ Vatroslava Lisinskega, zato pa je Opera HN izvedla „Morano“ Jakova Gotovca. Gledališče Komedija je izvedlo musicle Tijardovića (Splitski akvarel), Jusića (Dundo Maroje 72), Kabilja (Jalta, Jalta), Kalodere (O'kaj) in Kuntarića — Mihaljinca (Oče, vzela bom črnca). Zagrebški plezni ansambel je prikazal baleta Fribece, Pibernika in Kuljerića.

Deveti dnevi hrvatske glasbe so bili posvečeni 35. obletnici bitke na Sutjeski in drugega zasedanja AVNOJ. Poleg koncerta 12. decembra je bila slavnostna tudi matineja 10. decembra. Na njej so izvajali dela Branimira Sakača in skladatelju podelili nagrado „Vatroslav Lisinski“ za dolgoletno umetniško vodstvo Jugoslovanske glasbene tribune, s katerim je veliko pripomogel k razvoju domače glasbene ustvarjalnosti. Najavljena je bila tudi promocija gramofonske plošče Bogdana Gagića, ki pa je zaradi tehničnih težav odpadla. Skladateljevo delo so na matineji zato predstavili z dvema sonatama za klavir.

Sodobno hrvatsko skladateljsko bero so predstavili štirje koncerti: Na prvem so izvedli (prvič v Zagrebu) dela z jubilejne 15. Tribune v Opatiji, na drugem jazz glasbo, na tretjem šansone, na četrtem komornem pa avantgardna dela.

Spremno manifestacijo „Dnevov“ je predstavljala dvodnevni zbor muzikologov in glasbenih piscev. Prvi dan je bil posvečen ustvarjalnosti jubilarantov Dobronića in Oda, drugi dan pa nekaterim drugim temam, med katerimi je pritegnila posebno pozornost tema „Družbeni in politično-ekonomski odnosi svobodne menjave dela in glasbene ustvarjalnosti.“

NIKA NJIRIĆ

RIPOVEDUJE: DAVID HOLLAND

Sedem let sem srečaval Davida Hollanda, basista angleške narodnosti, na različnih koncertih Evrope, z različnimi zasedbami. To so odlomki četrtega intervjuja z njim, ki je nastal novembra lani ob zadnjem gostovanju kvarteta Sama Riversa v Evropi.

PRETEKLOST – SEDANJOST

„Svoje glasbeno delo v preteklosti vidim kot nekakšno neprekinjeno trajanje. Ko pogledam nazaj v obdobja svojega razvoja, vidim, koliko sem pravzaprav potreboval, da lahko igram danes na takšen način. Doraščal sem v Veliki Britaniji. Ko sem živel v Londonu, sem delal v skupinah različno usmerjenih glasbenikov. Mislim, da je bilo za mladega glasbenika zelo pomembno pridobiti si kar največ izkušenj, v različnih zasedbah, glasbeno različno usmerjenih. Lahko rečem, da danes uporabljam vse izkušnje iz svoje preteklosti v eni sami glasbeni situaciji, tokrat pač v zasedbah Sama Riversa.“

LONDON

„V Londonu sem delal v zelo dobrih okoliščinah, kajti imeli smo prostor, kjer smo lahko nastopali. Ronnie Scott je ravno takrat odprl svoj novi klub. Držal je obljubo in omogočil nastope vsem mladim glasbenikom. Izkoriščali smo torej to možnost sedemkrat v tednu, v različnih zasedbah, ki smo jih poljubno sestavljali. Tam so igrali tudi John Surman, Chris McGregor, John Stevens, Evan Parker, Derek Bailey, torej ljudje, ki so bili takrat na jazzovski sceni. Okolje je bilo zelo zdravo, kajti omogočalo je tudi srečanja z nekaterimi ameriški glasbeniki, ki so prav tako nastopali v tem klubu. Takrat sem imel dvajset let, bil sem na glasbeni akademiji in težil sem za nastopi v kar največ različnih skupinah, v orkestrih, malih zasedbah jazz, komornih orkestrih...“

NEW YORK

„Oči sem imel nenehno uprte na oder, kjer je kdo igral. Tista glasba namreč, ki me je zmeraj privlačila in vplivala name, je bila pravzaprav afro-ameriška, točneje afro-ameriški način improviziranja v jazzovski glasbi. Seveda sem čutil, da je najpomembnejše odpraviti se tja, od koder ta način prihaja, torej v Združene države. Izkusiti sem hotel to kulturo, igrati z njenimi predstavniki. Neke noči sem igral v klubu Ronnie Scotts, ko me je slišal Miles Davis. Nemu-

doma me je povabil v svojo zasedbo. Takrat sem opravljal zadnji letnik akademije, dopolnil sem enainvajset let. Dva tedna pozneje sem igral v Harlemu.

Zasledoval sem vse razvojne stopnje jazz, igral sem nekaj zelo odprte, moderne glasbe, za katero bi lahko rekli, da je bila v tradiciji Cecilija Taylorja, Johna Coltranea, Ometta Colemana; intenzivno sem se ukvarjal z jazzom petdesetih let, be-bopom. Ko sem igral z Milesom in njegovimi izbranci, je bilo v glasbi veliko več, kot sem pričakoval: ogromno moči, entuziazma, življenjske sile, učinkovitosti. Glasba ti je jemala sapo, počutil sem se kakor sredi tornada, kakor da moram držati glavo nad vodo, resnično je bilo nekaj posebnega.“

V množici temnopoltih glasbenikov sodobne kreativne glasbene umetnosti ustvarja eden redkih, pomembnih, belih instrumentalistov, basist, čelist David Holland. Različne glasbene vplive, izkušnje, ki jih je sprejemal, je oblikoval v osebni jazzovski izraz, ki ga uvršča med vrhunske mojstre improvizirane glasbe.

„Moram povedati, da sem dobil veliko izkušenj, ko sem opazoval Milesov način dela. Z nami je delal zelo sproščeno. Sploh ni bil klasičen vodja zasedbe, ki pride na vajo s kupom notnega materiala, z vsemi natančno zabeleženimi deli skladb. Ni bil kakor leaderji (vodje), ki ti pravijo, kako mora stvar natančno zveneti. Vse skupaj je imelo največ opraviti z njim kot stvariteljem osnovne ideje. Vsi ostali glasbeniki skupaj prispevajo svoj delež, ki iz ideje izhaja. Nekdo se mora odločiti: ta akord bi sodil sem, morda bi razširili ritem v tem delu skladbe... Miles Davis je bil venomer režiser, vodnik osnovne glasbene linije. Postavil te je le v položaj, da si lahko stvar izvedel. Bilo je zelo lepo.“

SAM RIVERS

„s Samom Riversom sem začel delati leta 1971. Nekaj časa

sem igral tudi s Stanom Getzom, pozneje pa v Riversovem studiu Rivbea. Riversa sem poslušal od nekdaj, veliko sem vedel o njegovem igranju, čutil sem, da z njim lahko igram. Korenine njegove glasbe se raztezajo daleč nazaj od bluesa. Pričelo se je najino sodelovanje, začela sva igrati, oba sva rojena v znamenju tehtnice, oba sva bila na začetku nekoliko zadržana. Lahko bi rekel, da sva igrala nekakšno „igro čakanja“. Tako se je najin odnos postopoma razvijal, od takrat redno sodelujeva.“

ALICE COLTRANE, SANTANA, ROCK

„Omenil sem že, da so bila moja delovna razmerja precej

Mnogo teh rock skupin najame studio za šest mesecev. Po enem mesecu dela imajo pripravljeno za ploščo eno samo skladbo. Sam običajno posnamem v enem popoldnevu celoten album.“

DRUŽBA ECM

„V celoti je glasba, ki jo snema glavni producent gramofonske družbe ECM Manfred Eicher, drugačna od tiste, ki jo ustvarjam jaz. Kaže, da kljub temu sodelujeva, nimava nikakršnih težav pri delu. Ugotovil sem, da je to pravzaprav zelo dobra gramofonska družba, ena redkih, ki opravlja svoje delo profesionalno. Skrbi za promocije (predstavitve) novih plošč, pripravlja turnee glasbenikom, plošče z nalepko ECM so venomer na voljo, vse od tistih prvih. Ne čutim potrebe, da bi za lastne projekte iskal kakšno drugo gramofonsko družbo ali težil za čim boljšim. Če pa govorim o glasbi, mislim, da snema Manfred glasbo, ki odseva njegov okus. Mislim, da od glasbenika ne moreš zahtevati, naj napravi še kaj več kot to, kar hoče sam. Tudi Manfred teži za tem, da bi dobil nekaj novih imen, pač razširja produkcijo. Teži za posnetki nove glasbe. Čutim tudi, da mora kot glavni producent družbe skrbeti, da jo ohrani, včasih mora zaradi denarja kaj prilagoditi razmeram. Naj povem, da je bil vsak projekt, v katerega sem bil vključen pri družbi ECM, brezkompromisen in čist.“

„Mislim, da je nekaj evropskih glasbenikov že kar precej dolgo težilo za lastnim pristopom h glasbi, njenim improviziranim oblikam. Jasno je, da je močan afro-ameriški vpliv odigral precejšnjo vlogo. Sam nikoli nisem imel težav pri usklajevanju teh vplivov. Preprosto sem sprejel situacijo, v kateri se je rojevala evropska improvizirana glasba. Nenehno sem bil vključen v njen razvoj (sodelovanje z Derekom Baileyem, Evanom Parkerjem, Stuom Martinom...). Moram reči, da mi niso posebno pri srcu mnoge politične in družbene oblike improvizirane glasbe. Zmeraj sem bil med tistimi, ki čutijo, da je glasba zelo čista umetniška oblika. Kadar lahko z njeno pomočjo komuniciraš v najčistejši obliki, potem ti ostane le glasba. Takrat jo ljudje lahko poslušajo in čutijo. To je veliko bolje, kakor da jim nekdo narekuje, kaj naj čutijo, kaj glasba predstavlja, da jim vsiljuje kakšno dadaistična ali nadrealistična pojasnila. Mislim, da je glasba ena najlepših abstraktnih oblik in rad bi jo takšno ohranil.“

BESEDILO IN FOTOGRAFIJO: BRANE RONČEL

ATOMSKO SKLONIŠTE / INFARKT

ATOMSKO SKLONIŠTE / INFARKT / RTV LJUBLJANA

Če primerjam besedila Boška B. Obradovića z besedili drugih avtorjev naših skupin, se od njih razlikujejo po sodobni in angažirani tematiki, kot: o infarktu, razorožitvi, izgubljenosti medčloveških stikov, bojazni, kaj bo z otroci, ki se pravkar rojevajo, o onesnaževanju okolja. Besedila s temi temami so bolj izdelana in prepričljivejša, kot ostala na temo ljubezni, ki večkrat zaidejo v banalnost (Djevojka broj 8, Bez kaputa, Zvaio sam i miliciju). Skladbe so zaigrane v močno poudarjenem ritmu, v katerem sodelujejo vsa glasbila: bobni, električna bas kitara in solo kitara, ki ima le občasna racionalna sola. Orgle bi morale prispevati široke večbarvne zavese zvokov, kar bi pripomoglo k večplastnosti celotnega zvoka skupine. Tako pa je zvok dokaj enoplasten in je orgle komaj slišati. Največkrat poudarijo refrensko dele skladb, tudi hkrati s kitaro. Pohvaliti moram pevca skupine, njegovo občutno petje, pravišnje za to zvrsta glasbe.

ALEKSANDER MEŽEK / GRENKOSLADKE PESMI / RTV LJUBLJANA

Mežek je tokrat bolj uredil besedila, kot na prejšnji plošči, ki so še vedno prepletene z lirično razmišljanjem sestavinami: o obstoju človeka in njegovem mestu v svetu, o medčloveških odnosih, največkrat o ljubezni, kar je tematsko opazen premik od starejših skladb. Tudi na tej Mežkovi plošči sodelujejo angleški glasbeniki pri katerih se čuti studijska rutina in velika raznolikost igranja od skladbe do skladbe, ob Mežkovem dobrem ritmičnem obvladavanju akustične kitare in zanimivo obarvanje glasu. Večina izmed skladb je v baladnem slogu, najbolj opazen je vpliv pop glasbe s kančkom rocka in jazza. V celoti postaja njegov slog samosvoj, vendar še ne povsem izoblikovan.

JETHRO TULL / HEAVY HORSES / RTV LJUBLJANA

Tematska plošča, ki je, kot pravi vodja skupine Ian Anderson v posvetilu na ovitku plošče, posvečena delovnim ponijem in konjem Velike Britanije. Zvočno nadaljujejo stil s prejšnje plošče: umirjen rock s sledovi melodij starejših angleških, škotskih in irskih zvokov, velika dinamičnost in ritmična razgibanost,

polna nepredvidljivosti. V ospredju je topel, močan glas Andersona, ki ustvarja tudi na flavti, akustični in električni kitari ter na mandolini. Sicer so poleg Andersona v skupini še Martin Barre, kitarist, John Evan, klavir in električne orgle, David Palmer, akustične orgle in različna glasbila s tipkami, John Glascock, bas kitara, in Barriemore Barlow, tolkala. Kot je razvidno iz zasedbe, je poudarek na akustičnih glasbilih, deloma angleških tradicionalnih, ki z medsebojnim prepletanjem dosegajo globinsko večplastnost v vseh skladbah.

ŽETVA / VREME ŽETVE / RTV LJUBLJANA

Žetva sodi med naše akustične skupine, katerih izraz je bil in je z redkimi izjemami (Prošlo vrijeme, S vremena na vreme) bližji popevkam, obenem pa so in nihajo med „folk“ in rock glasb. Tak primer je tudi Žetva, ki vključuje poleg akustičnih kitar, električna glasbila, tudi kitaro in bas ter bobne in saksofon. Skoraj vsi člani skupine tudi pojejo, v skupini sta dve pevki, vendar vsi slabo obvladajo večglasno petje. Poseben primer so besedila, ki hočejo biti vesela, šaliva, neobremenjena, skratka preprosta, a so zašla v svoji preprosti. Tako zgrešene besede že nekaj časa nismo imeli priložnosti slišati, vsaj ne na veliki plošči.

PANKRTI / LUBLANA JE BULANA / ŠKUC

Pankrti so s svojimi skladbami povsem upravičili pojav punka pri nas, tako z instrumentalnim delom, kot z besedili, ki so tematsko izrazito slovenska. Oboje pa je na ravni podobnih punk skupin in skupin novega vala v Veliki Britaniji in drugod. Glasbeniki so uigrani, enkratni in zanimivi so solf kitar ter glas pevca, katerega način petja in barva glasu sta pravišnja za to zvrst glasbe. Od dveh skladb na plošči, Lublana je bulana in Lepi prazni, je prva postala med mladimi prava himna mesta Ljubljane. Angažiranost besedil, pravzaprav celotnega zvoka Pankrtov je postala nujnost v brezuspešnem iskanju naše in seveda tudi tuje pop glasbe.

LEB I SOL / RTB

Druga plošča skupine Leb i sol, obe sta izšli v manj kot letu dni, je najbolj zanimiv in kva-

teten izdelek rocka v preteklem letu pri nas. V primerjavi s prvo ploščo se je tokrat oddaljila od vzora zahodnih jazz-rock skupin. Zvok ni več nasilno mehaniški, odlikujejo ga velika dinamika, svojevrstna zgradba skladb, ki se od skladbe do skladbe menja, in na trenutke lirična umirjenost. Skladbe so delo vseh članov (Vlatko Stefanovski, električna kitara, glas, Koki Dimuševski, glasbila s tipkami, Bodan Arsovski, električni bas in Garo Tavitiyan, tolkala), kar je verjetno najbolj pripomoglo k raznolikosti celotnega izraza. Tehnično in idejno izenačenost je mogoče primerjati z mnogo bolj znanimi jazz-rock skupinami. Besedila dveh vokalnih skladb sta povsem enakovredni instrumentalnemu delu, zlasti misli v Talasni družini. Vpliva makedonske melodike skoraj ni opaziti, še najbolj v priredbi makedonske Aber dojde donke.

JONI MITCHELL / DON JUAN'S RECKLESS DAUGHTER / SUZY

Časovno trajanje dveh plošč je omogočilo Joni Mitchell improvizacijo in sproščenost zvočnega dogajanja, kar je najbolj očitno v skladbi Paprika plains. Skupino, ki jo tokrat spremlja, sestavljajo znani jazz (rock) glasbeniki: Jaco Pastorius, električni bas, Wayne Shorter, sopransaksofon, Larry Carlton, električna kitara, Michel Colombier, klavir in kar štirje tolkalci Manolo Badrena, Aleandro Acuna, Airta Moreira in Don Alias, ki so ustvarili bogato ritmičnost jazzovske improvizacije, ki ima korenine v Afriki in Južni Ameriki. Besedna sporočila tokrat niso toliko močna kot na njenih prejšnjih ploščah.

SMAK / STRANICE NAŠEG VREMENA / RTB

Vse bolj je jasno, da je bil mit o Smaku, še bolj o kitaristu M. Mihajloviću — Točku, povsem brez osnove. Res je, da so vsi glasbeniki že zelo blizu skupnemu muziciranju, kolikor jim seveda rock, ki ga igrajo to dovoljuje, a so obenem izgubljeni v idejah, ki so povzete od tujih vzornikov. To je rock, ki mu je na plošči težko prisluhniti, igraje deluje nasilno, za vsako ceno čim bolj glasno, kot tudi petje Borisa Arandelovića. Za besedila Smaka, pa tako že vemo, da od njih ne moremo pričakovati pravih.

MILOŠ BAŠIN

BENEŠKA SLOVENIJA VČERAJ — LJUDSKO IZROČILO BENEŠKA SLOVENIJA — DANES LJUDSKA? ZBOROVSKA IN UMETNA PESEM RTV LJUBLJANA

Glasba, ki so jo sodelavci Radia Koper posneli v Beneški Sloveniji in jo je kaseta produkcija zbrala na dveh kasetah — ob pomoči višjega strokovnega sodelavca glasbene sekcije ISN pri SAZU Julijana Strajnjarja, je resnično imeniten dokaz živosti slovenske pesmi in besede čez mejo. Marsikatero pesem, ki jo izvajajo beneški ljudski pevci, poznamo v različnih inačicah, tu pa je v izgovor primešana lokalna sočnost in tudi melodije se ne držijo vedno utečenih obrazcev. Prijatelji ljudske pesmi bodo gotovo z veseljem posegli po beneškem izročilu.

Enako zanimiva je tudi druga kaset, na kateri so posnete priredbe ljudskih, pa tudi umetne pesmi. Toplino in barvitost glasov je čutiti tudi na tem traku. Obenem pa je treba poudariti pesmi in izvajanje Francesca Bergnacha—Checca. Mladi ustvarjalec besedila piše v tekočem, sprevnem narečju. Njegova glasba je prikupna in topla. Prav bi bilo, če bi ga imeli priložnost večkrat slišati in če bi se njegova glasba pojavila na kaseti samostojno.

METKA ZUPANČIČ

SLOVENSKI SOLISTI / IGOR DEKLEVA—KLAVIR / HELIDON

Pianist IGOR DEKLEVA se nam predstavlja na zadnji gramofonski plošči (Društvo glasbenih umetnikov Slovenije, RTV Ljubljana in Obzorje—Helidon) z deli Chopina, De Falle in Ravnika. Na plošči vse pleše (mazurke, valčki, poloneze), bi lahko zapisali uvodoma. Popularna muzika je nudila pianistu dovolj priložnosti, da se izkaže. Romantični slog ob jasnem klavirskem udarcu in relativno skromno pedaliziranju: Igor Dekleva interpretacijsko tukaj ni zgrešil. Do potankosti je izdelal in izrazil vso tisto plesnost, ki na tej plošči še posebej izstopa. Enotni plesni izraz je šel tudi v že kar grozljivo živih—plesnih—spevni—ogledovitih stavkih baleta Čarobna ljubezen de Falle. Ker Slovenci niso preveč bogati z izdajami tovrstne popularne klavirske glasbene literature, je plošča z že omenjenimi izvajalskimi in tehničnimi kvaliteta dobrodošla.

FRANC KRIŽNAR

Saksofon (angleško in francosko saxophone, nemško saxophon, italijansko sassofono) spada v družino pihal in je izdelan iz kovinske zlitine (ponikljana, posrebrna ali pozlačena). Njegova zvočna cev je konične oblike in se spodaj nekoliko razširi v odmevnik. Na vrhu trupa je ustnik z enojnim jezičkom, podoben tistemu pri klarinetu. Zvočna cev je iz enega samega kosa in je le pri intonacijsko najvišjih saksofonih ravna (izdelujejo pa tudi te v „zaviti“ inačici), pri nižjih pa ukrivljena v obliki pipe. Med njo in ustnikom je vstavljena kratka cev, zavita v obliki črke S. Tonske odprtine so precej velike ter se pokrivajo le s kovinskimi zaklopkami, in ne s prsti kot pri klarinetu.

Obstaja sedem vrst saksofonov. Vsi prepričujejo za oktavo, vsi transponirajo in so uglaseni v B ali Es (vojaški orkestri, pihalne godbe, plesni in jazzovski orkestri) ali v C in F (simfonični orkestri). Notiramo jih v violinskem ključu, njihov obseg pa je dve oktavi in pol (brez preprihane alikvotnih tonov). Po intonaciji si sledijo od zgoraj navzdol: sopranino (Es), sopran (B), alt (Es), tenor (B), bariton (Es), bas (B) in kontrabas (Es). Alt in tenorsaksofon sta pri igranju obešena okoli vratu, bariton, bas in kontrabas pa stojijo na tleh.

Saksofon je okoli leta 1840 iznašel Adolphe Sax in ga šest let kasneje patentiral v Parizu. Tedaj se je že izdeloval v različnih velikostih, vendar so ga le malo uporabljali (predvsem v vojaških orkestrih). Berlioz, Bizet in Richard Strauss so bili med prvimi, ki so ga uvedli tudi v simfonični orkester, v katerem se je uporabljal predvsem za solistične vloške. Poleg teh treh skladateljev so ga v svoja dela vključevali še Debussy, Hindemith, Ibert, d'Indy, Massenet, Meyerbeer, Ravel, Rossini, Saint Saëns, Thomas in nekateri sodobni avtorji.

Medtem ko ima saksofon v simfoničnem orkestru vlogo solističnega instrumenta, se v vojaških orkestrih, pihalnih godbah, plesnih in jazzovskih orkestrih uporablja tudi za skupinsko igranje.

Prav v jazzovskih orkestrih in različnih manjših jazzovskih zasedbah je saksofon dosegel svoj vrhunec, saj s svojimi širokimi zvočnimi in tehničnimi možnostmi idealno ustreza svobodnejšemu načinu glasbenega izražanja, improvizaciji, ki predstavlja osnovo jazzovske glasbe. Kljub temu saksofon ne spada med izvirne jazzovske instrumente, saj se je med njimi zares uveljavil šele v začetku tridesetih let dvajsetega stoletja.

Za zvok saksofona pogo-

sto pravimo, da je najbližje človeškemu glasu, je pa lahko v različnih legah podoben tudi zvoku drugih instrumentov, kot npr. klarinetu (višji saksofon v zgornjih legah), oboi (višji saksofoni v spodnjih legah), čelu, rogu ali angleškemu rogu (tenor in bariton saksofon).

Medtem ko je zgodovina tako imenovane „resne glasbe“ predvsem zgodovina skladateljev, je zgodovina jazz skoraj izključno zgodovina glasbenikov – instrumentalistov (ti so zelo pogosto sami tudi skladatelji) in med njimi je vrsta saksofonistov, ki so spodbudili razvoj jazz (Braxton, Coltrane, Coleman, Dophy, Garbarek, Hawkins, Konitz, Mulligan, Parker, Rivers, Rollins, Young in drugi).

V jazzovski glasbi je saksofon sprva podedoval način igranja po klarinetu in zato pogosto govorimo kar o „klarinetističnem“ igranju saksofona v času dvajsetih let tega stoletja. Ščasa se se saksofonisti začeli vedno bolj zavedati širokih zvočnih možnosti svojega instrumenta, ki je združeval v sebi izjemno gibčnost klarineta ter zelo obsežno in izrazno bogato barvno skalo.

S spreminjanjem lege ustnika, preoblikovanjem ustne votline ali pritiska ustnic ter različnimi načini vpihovanja zraka lahko barvo zvoka saksofona precej preoblikuje-

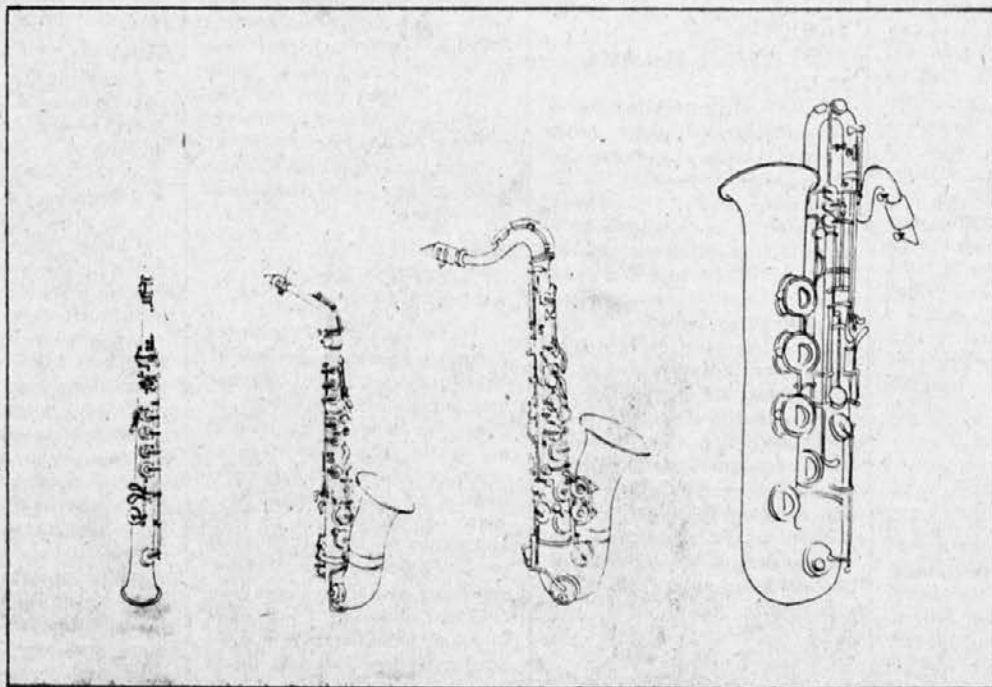
mo. V improvizirani glasbi „lepi“, „klasični“, „pravilni“, gladki zvok odstopa mesto svobodni izbiri „osebnega tonskega izraza“ in prav saksofon daje za to veliko možnosti.

Pri glasbenem improviziranju je vse odvisno od glasbenikove trenutke inspiracije, obvladanja instrumenta in izrazne moči, pri čemer so zvočne razsežnosti instrumenta zelo pomembne. Ravno tukaj daje saksofon veliko svojvrstnih zvokov in načinov muziciranja: razne oblike glissanda, zelo izraziti, glasni in bogati alikvotni toni, možnost igranja s „sapo“, grgrajočega zvoka, petja ali govorjenja skozi instrument.

V novejših obdobjih free jazz in „nove improvizirane glasbe“, v kateri se meja med tako imenovano „resno“ glasbo in jazzom vse bolj izgublja, je saksofon s svojimi raznolikimi zvočnimi možnostmi večkrat vplival tudi na način igranja drugih instrumentov (npr. namesto o „klarinetističnem“ igranju saksofona v dvajsetih letih govorimo zdaj dve desetletji tudi o „saksofonskem“ igranju klarineta).

Vsekakor si saksofon za služi tudi na koncertnih odrih tako imenovane „resne“ glasbe enakovredno mesto med ostalimi instrumenti.

LADO JAKŠA

Sopran, alt, tenor, in bariton saksofon.

Tenorski, melodični saksofon.

Alt saksofon

Tenor saksofon

Sopran saksofon

[illegible]

UGANKA Z NASLOVNICE

Glasbila na naslovni strani tretje številke GM ni bilo težko prepoznati. Prav vsi, ki so nam poslali rešitve, so pravilno zapisali, da je bila KITARA. Za knjižno nagrado smo izžrebali naslednje tri reševalce: MIRANA KLANČNIKA iz Podgorja pri Slovenj Gradcu, URŠKO OSREDKAR iz Ljubljane in ANDREJO ŠTEBE, prav tako iz Ljubljane. Vsem čestitamo!

Nova nagradna uganka bo težja, saj glasbilo na današnji naslovnici ni razvidno na prvi pogled. Toda z dobrim opazovanjem in tehtnim preudarkom boste gotovo našli pravo rešitev.

Pošljite jo na naslov: Revija GM, Krekov Trn 2, 61000 Ljubljana (z oznako „Naslovnica 4“) najpozneje do 28. februarja 1979.

Tudi zdaj razpisujemo tri knjižne nagrade!

ZGODBA Z NASLOVNE STRANI

Bera zgodbic z naslovne strani je bila tokrat rekordna, saj smo prejeli 11 prispevkov osemih avtorjev. Zato je bila izbira najboljšega precej težka. Odločili smo, da bo tokrat dobila knjigo Leonarda Bernsteina. „Srečne ure ob glasbi“ HERMINA PLANINSEK, učenka 7. razreda OŠ Podgorca pri Slovenj Gradcu. Preberite njen spis:

„Veselila sem se šolskih počitnic. Domenjeno je bilo, da grem za štirinajst dni k teti v Kotlje. Tam je rojstni kraj Prežihovega Voranca.

Teta ima sinka Janka, ki je šest let starejši od mene, a vendar se dobro razumeva. Zelo rad ima glasbo in jaz tudi. Verjetno je v tem njegova naklonjenost. Igra pri ravenski godbi na pihala. Vedno sem bila najraje v njegovih sobi, saj so jo krasili instrumenti: harmonika, saksofon, klarinet in kitara. Srečna sem bila, če sem lahko katerega od njih prijela v roke. Janko mi je vsak dan kaj zaigral, vselej na drugo glasbilo. Meni je bila najbolj všeč kitara. Kako lepe melodije so napolnile sobo! Spremljala sem vsak gib njegove roke, ki se je sprehajala po strunah. V meni je vse drhtelo. Pomislila sem, kako lepo bi bilo, ko bi imela kitaro doma. Sama bi se učila igrati in ob igranju ponovno doživljala prijetne občutke. Res, kako čudovita je glasba. Brez nje bi bil človek prikrajšan za marsikateri užitek. Zame je vsak, ki ljubi glasbo in v njej uživa, dober človek.“

HERMINA PLANINSEK

Podobno iskreno veselje ob glasbi in kitari sta opisala tudi Herminin sošolec Miran Perše in Dunja Prettner iz Litije. Njuna prispevka objavljamo med dopisi. Sicer pa so se z zgodbo z naslovne strani oglasili še INGRID PLESNIČAR, dijakinja 2. letnika pedagoške gimnazije iz Tolmina, ki je doživetju ob tabornem ognju dodala še pravcato balado v verzih, njena sošolka LILIJANA KAVČIČ s kratko romantično sliko, potem MIRJANA VIŽINTIN, učenka 8. razreda COŠ Oskar Kovačič iz Škofij z zanimivo domišljijско zgodbo, LUCIJA KOZLOVIČ, osmošolka iz Šmarj pri Kopru z dvema tragičnima zgodbama, ZLATKA BLATNIK iz 4. r. OŠ Valentin Vodnik iz Ljubljane s kratkim sanjskim domislekom ter SUZANA JAKOBČIČ, učenka 7. r. OŠ Grm iz Novega mesta s pripovedjo o bratovi kitari.

NAGRADE ZA PISMA IN POMENEK Z DOPIŠNIKI

Za to rubriko velja, da kdor je v njej omenjen ali ima objavljen dopis, dobi za priznanje tematsko številko revije GM. Tokrat najprej objavljamo dopis

IRENE GRIL IZ 8. RAZREDA OSNOVNE ŠOLE V POSTOJNI.

V njem izraža prizadetost, ker letos na šoli nimajo glasbenega pouka. Zaradi pomanjkanja glasbenih pedagogov imajo podoben problem še marsikje po Sloveniji.

Že ob koncu lanskega šolskega leta se je po šoli govorilo, da bo tovarišica za glasbeni pouk zapustila šolo. Žalostni smo se spogledovali in to vsi, ne le naši vztrajni pevci, ki so vse prireditve popestrili in olepšali s pesmimi. Napoved se je uresničila in letos nimamo glasbenega pouka, ker ga nima kdo poučevati. Revija GM, ki jo poznam že štiri leta in ki jo nam je priporočala vsa leta tovarišica za glasbeni pouk, nam je služila pri pouku glasbe in za urejanje glasbenih map ter nas na malce drugačen način seznanjala z glasbo. Lani je bilo nanjo naročenih 398 učencev (upam, da sem si zapomnila točen podatek), letos pa le 69. Naključje je naraslo, da sva letos poverjenici za GM sošolka Tanja in jaz. Delo ni težko, vendar sva ponosni, da lahko vsaj tistim resnično željnim glasbe stisnemo v roko revijo. Rada bi, da bi bil list, ta edini, ki mladino glasbeno poučuje (mislim na seznanjanje z resno glasbo), bolj priljubljen in da ga sošolci ne bi naročali le zato, ker ga potrebujemo v šoli. Morda bi v list vnesli kako novost, kakšno

rubriko razširili ali kaj podobnega in revijo mladini še bolj približali. Kajti sedaj je nanjo naročen le tisti, ki ima glasilo rad in mu je glasba bližnja prijateljica.

V upanju, da bo odslej še marsikdo raje vzel v roke GM kot strip, končujem.“

Prepričan sem, Irena, da bi se skoraj osemnajstim tisočem naših naročnikov pridružilo še lepo število novih, če bi bile razmere z glasbenimi pedagogi na naših šolah bolj urejene. Tudi jaz ujam, da vam bodo koncerti na šoli, o katerih pišete v drugem dopisu, čim bolj nadomestili glasbeni pouk. Glede vašega predloga o novostih pa tole: vreden je vsega upoštevanja!

JURIJ VRŠNAK IZ 7. RAZREDA OŠ PODGORCA

je napisal zanimiv prispevek o navdušuje novoustanovljene skupine glasbenikov in neveselim koncu njenega igranja:

„S prijatelji smo na jesen ustanovili „ansambel“. Mladen je poiskal nekaj „piksen“ in si uredil boben. Miran je bil edini „glasbenik“, saj je igral pravo kitaro. Zame smo poiskali nekakšno piščal, iz katere sem izvajal zvok, ki so spominjali na saksofon. Tako smo mi trije igrali, Sabina in Zinka pa sta peli. Dobivali smo se pri Miranu, kadar je imel njegov oče popoldan službo.

Fantje smo najprej uredili razsvetljavo. Po podstrešjih smo nabrali barvnih žarnic (zaradi tega je bilo mnogo hude krvi). Ko sta dekleti prišli, sta se znašli med žicami in kablji. Potem smo se postavili na svoja mesta, pripravili „instrumente“, note... Nato smo se pričeli pričakati, kaj naj bi zapeli. Ko smo se končno pomirili, je navadno prišla še Miranova sestra Meta, rekoč: „Če ne smem peti, vse povem očetul!“ Nazadnje smo „ubrano“ zapeli. Tako je šlo iz dneva v dan. Toda sosede so kmalu izgubili živce. Usodnega večera smo se spet zbrali. Pravkar smo se učili pesem „Rivers of Babylon“, ko je vstopil Miranov oče. Kar se je zgodilo dalje, raje ne povem. Po dvomesečni „karieri“ je naš „ansambel“ končal tako kot druge „ustvarjalne“ skupine.“

Dragi Jure, tako kot nam ti z drugim i našimi dopisniki želiš uspehov v novem letu, tako tudi jaz tebi želim več sreče pri ukvarjanju z glasbo. Najbrž ne bi bilo prav, da kar naravnost obso dim Miranovega očeta, ker vam je prepovedal igranje, saj ne vem, zakaj vam nasprotuje. Svetujem pa tebi in tvojim prijateljem, da ne vržete puške v koruzo in si poiščete ustrezne prostore za svoje veselje!

Podobno „težavo“ z očetom bi kmalu doživela tudi Veronika iz Ljubljane, katere doživljanje opisuje

DUNJA PRÉTTNER IZ LITIE.

Toda nazadnje se je izkazalo, da oče ni mislil resno. Takole piše

Dunja:

„Moja prijateljica Veronika iz Ljubljane hodi v glasbeno šolo, kjer se uči meni zelo priljubljen instrument kitara. Nekega dne, ko sem prišla k njej na obisk, je bila zelo slabe volje. Povedala mi je, da sta ji očka in mamica za nekaj časa prepovedala igrati kitaro, ker je pred tednom dni prepozno prišla domov s šolske zabave.

Skupaj sva razmišljali, kako bi Veronika spet dobila dovoljenje za igranje kitare. Naslednji dan sem se okorajžila in sem prosila njenega očeta, naj Veroniki vrne njeno najljubšo prijateljico, kitaro. Ker je bil očka zelo dobre volje, ji jo je rad vrnil in se opravičil, da ni mislil resno.

Veronika je bila tisti dan zelo srečna. To leto bo končala že četrtiletni kitari.“

Kitara je res priljubljeno glasbilo med mladimi. O tem piše tudi

MIRAN PERŠE IZ 7. RAZREDA OŠ PODGORCA:

„Kar lica so mi zažarela, ko sem na naslovni strani revije GM videl svoj najljubši instrument. Sam igram kitaro in jo tudi večkrat prinesem v šolo. Med odmorom prepevamo kar vsi v razredu. Naš razred velja za najbolj pevní razred na šoli. Pojemo popevke in narodne pesmi. Včasih tudi tovarišica pri kakšni učni uri za nekaj minut prisluhne petju.“

Tebi Miran, in tvojemu 7. razredu, ki pošilja pozdrav, hvala za dobre želje in sodelovanje in še mnogo veselja in užitkov v glasbi.

VAŠ UREDNIK

PISALE SO ŠE:

Tanja Peršolja iz osnovne šole v Solkanu, Savica Radinovič, Bogdan Kamnik in Marija Kladnik, vsi iz osnovne šole Podgorca pri Slovenj Gradcu.

Ž-DUR

KOT NEKOČ NA VASI

Več vzrokov je bilo, ki so nas odvedli v Dobropolje, čudovit košček dolenske zemlje, in vasi na njem. Vedeli smo, da je v Zagorici doma Ivan Kralj, ki vodi oktet, pa da Jože Zajc v Vidmu edini na Slovenskem še igra na violinske citre. Marsikaj pa smo odkrili šele, ko smo prišli v Zagorico.

Letos smo se odločili (to je iz naših reportaž zdaj najbrž že jasno), da bomo kulturni, predvsem glasbeni utrip poiskali na vasi in ugotovili, kako živahen je. Ni še zelo dolgo, kar so na vaseh še peli fantje, takole ob večerih, ob praznikih, pri raznih običajih. Skupin, ki bi skušale ohranjevati takšno petje in stare slovenske pesmi, je še prav malo. No, oktet Zagoriški fantje pa z vsem srcem, sproščeno, neizumetničeno, tako da je človeku res toplo, poje pesmi, ki so že vse spravljenе na trakovih Glasbeno-narodopisne sekcije pri SAZU (kakšna sreča, da so zapisane, ko pa tako naglo izginjajo!). Pojejo triglasno, kot so nekoč peli na vasi, danes pa je tako petje že redkost.

Ivan Kralj je takole pred dvajsetimi leti od matere (še vedno je prav živahna; čeprav jih ima 91, pripoveduje in poje, da jo je veselje poslušati) prevzel nekatere viže, drugih se je naučil z radia. Glasbene izobrazbe ne on ne člani njegovega okteta nimajo, zato pesmi nikoli niso zapisovali. Saj pesmi tudi res ni treba biti na papirju, ko pa tako močno živi v srcu!

Prav iz dobropoljskega okoliša je pesem Ko zbrani gremo vsi skozi vas; Po vrtu je špansirala, Oglar, Lan sem se ženil pa so pesmi, ki spremljajo oktet pravzaprav na vseh nastopih. In teh ni malo. Smotra folklorne v Zagrebu, srečanje ljudskih pevcev in godcev, festivali folkloristov — na takšne prireditve odhajajo Zagoriški fantje, saj daleč naokoli ni podobne skupine.

Čeprav ljudje stare običaje vse bolj opuščajo, še vedno radi pojo. Sestav Zagoriških fantov se je spreminjal, vendar pevcev ni zmanjkalo (čeprav je v Zagorici le 60 hiš, iz katerih vse

več ljudi odhaja v mesta). Ne le da se niso dali „utišati“, s svojimi glasovi so pomagali in še vedno pomagajo pri ostalih dobropoljskih pevskih skupinah. Prav vsi pojejo v videmskem moškem zboru, nekateri v Dobropoljskem oktetu (ki goji umetno pesem), pa še v mešanem zboru Iskrine podružnice na Dobropolju. Alojz Erčulj, mlajši med zagoriškimi fanti, oboje prav v vseh skupinah, razen naštetih še v videmskem mešanem zboru. Sicer pa končuje študij gradbeništva...

Ko smo potrkali pri Jožetu Zajcu, mu ni bilo prav nič težko potegniti na plano violinskih citr in zaigrati nanje. Saj zato je na Dobropolju glasba tako živa, ko ljudem ni težko stopiti skupaj in zapeti; pa tudi zato, ker so trdno prepričani v vrednost pesmi, ki so jih peli njihovi starši, dedje, in jih viže, ki jim običajno pravimo „narodno-zabavne“, prav nič ne pritegnejo. Ne le Ivan Kralj, tudi Jože Zajc je zbral lepo število pesmi: zapisal je besedila vsaj dvestotih, glasbe pa mu ni bilo treba pisati — ker pravi, da je pač — tukaj (in pokaže na svoje prsi).

Smo že rekli, zakaj se omenjene citre imenujejo violinske? Ker se nanje pač igra z violinskim lokom, in to z desnico, za melodijo, medtem ko levica brenka akordično spremljavo. Mojster Zajc bi lahko igral v nedogled, toliko pesmi ima na zalogi. Med njimi tudi tiste, ki jih je Tomaž Pengov „spravil“ v gledališče Glej, za podlago Lužanovim Srebrnim nitkam. Razen v tej predstavi bo mogoče mojstra Zajca slišati tudi v novem slovenskem filmu, ki ga pripravlja Božo Šprajc (verjemite, vredno ga je slišati!).

Na Dobropolju pravijo ljudje, da bi še več peli, ko bi le imeli čas. Kljub glasbenim avtomatom (na katere se ne morejo navaditi) bo po gostilnah in tudi drugod po zaslugi Zagoriških fantov in njim podobnih še zvenela pesem tako kot nekoč.

METKA ZUPANČIČ
FOTO: LADO JAKŠA

1. Kraljeva mati, ki kljub visoki starosti še vedno iskrično pripoveduje in poje.

2. Najbolj zagret pevec na Vidmu, Alojz Erčulj, in vodja Zagoriških fantov, Ivan Kralj.

3. Jože Zajc na violinske citre igra že osemindeset let. Čudovito glasbilo, ki je poskrbelo za marsikatero veselo uro na vasi, je dobil, ko mu je bilo osem let.